Бүхы орончуудай пролетариннар, нэгэдэгты!

Буряат-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 211 (5652)
ОКТЯБРИИН 23 СУББОТО 1948 он

сэн 20 мунгэн

„Республикын партийна организацинуудай, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай шухалын шухала зорилго болбол 1948 ондо малажалые хүгжөөхэ түсэбөө түрэл бүреэрнь колхоз бүхэнэй заатагүй дүүргэлгые хангаха ябадал мүн болоно“.

(ВКП(б)-гэй Обкомой II Пленумэй тогтоолһоо).

Республикын колхозуудта малажалые хүгжөөхэ түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай

1948 оной октябриин 18—20-до болоһон ВКП(б)-гэй Обкомой II Пленумэй тогтоол

Республикын колхозууд болбол «Дайнай һүүлэй үедэ ажахые хүгжөөн дэбжүүлхэ хэмжээнүүд тухай» ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Февральска Пленумэй тогтоолые, XV партийна конференцийн шиндхэбэрние ба БМАССР-ай XIV жэлэй ойтой дашарамдуулан нүхэр Сталинда эльгэлэгдэн бэшэг соогоо абаһан уялгануудаа дүүргэлтэ болгон, малажалай байдалые зарим тэды һайжаруулгые гэжэ ВКП(б)-гэй Обкомой Пленум тэмдэглэнэ.

1948 оной 9 һара соо бүхы республика соо адуу мод-ын тоо толгой 7,1 процентээр, өвөртэ бодо малай —11,7 процентээр, хони ба ямаанай—16,8 процентээр ба гахайн толгой 88 процентээр олошорһон байна.

Адуу малай тоо толгой зарим тэды олошорбошье, малажалые хүгжөөхэ түсэб республикын колхозуудта тон хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна. Энэ жэлэй октябриин 1-эй һараар түсэбэй дүүргэлтэ: адуу морсор—92,1 процент, бодо малаар—96,9 процент, хони ба ямаагаар—96,5, гахайгаар—90,4 процент болоһон байна.

Иволгынай, Кударын, Курумканай, Баргажанай, Баунтын ба бусад хэдэн аймагууд малажалые хүгжөөхэ түсэб дүүргэлтэдэ талаар илангаяа бага показательнуудтай.

Колхозно малажалые хүгжөөлтэдэ байгаа томохон дутуу-нуудай нэгэн юуб гэбэл, энэ жэлэй малай тоо толгойн талаар хүрэлцэй байдал мүн болоно. Энэ жэлэй 9 һара соо бүхы республикада дотор нүүдэй ба энэ хони-ямаанай тоо толгой өмнөө байтагай жэлэй эхиндэ байһанда орходоо хороһоно. Тиихэдэ үнэсэ ба энэ гахайн тоо толгой зарим тохиолдоһан болобошье, түсэбтэ даалгабаринуудһаа нилээд хоцорогдожэ ябана. Хэдэ хэдэн аймагуудта (Баунтын, Иволгын, Хоринин ба бусад) энэ малай тоо толгой бүхы түүхэй жэлэй эхиндэ байһанда орходоо нилээд хороһон байна.

Малай үсхэбэрилхэ ябадал бүхы республика дотор, илангаяа Заиграйн, Иволгын, Кударын, Торинин, Түнхэнэй, Баунтын аймагуудта хуушанайнгаа хэбээр хангалтатүй байһан байна. Эдэ аймагуудай колхозууд энэ жэлдэ моридой тоо толгойорууллха ябадалые гансахан түйлаагүй бэшэ, малжагшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал тэрэнние ихэ байха юм.

Энэһөө, муу харуулһалга ба байдалһаа боложо мал-ай үхэлэ ябадал үшөөл үзэгдэнөөр. Эбэртэ бодо малай, ба ямаанай үхэлэ ябадал бүхы республика дотор тогтоогдоогүй, харин үнэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй адилаар олошорһон байна. Тиихэдэ, зарим аймагуудта (Иволгын, Курумканай, Заиграйн, Иволгын ба бусад) малай үхэлгэ эрид дээшэлһэн байна.

Мүн республика дотор, илангаяа Заиграйн, Яруунын, Баунтын, Ахын ба бусад хэдэ хэдэн аймагуудта колхозой-нуудай хэрэглэмжэдэ мал гаргашалха ябадал түйлай ехэ, харин худөө ажахын артелийн Уставые ба мал үүсэлхэ түлөө хуулинуудые эбдэжэ, нинтын мал нишэ тиинь гаргашалһан олон тоото баримтануудтай.

Малай ашаг шэмэ бага байһан, продуктнуудые хадагалха ба бүридхэлгын муугаар табигдаһан, мүн тэрэшэлэн колхозно продукциие газаа тэшөнь гаргаһан олон тоото баримтануудһаа боложо, республикын хэдэн олон колхозууд малажалай продуктнуудые тушааха талаар гүрэнэйгөө урдахи уялгые саг болзор соонь дүүргэдэгүй ба колхознигуудай ажалта үдэртэ эдэ продуктнуудые багаар хубаадаг байна.

Малажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ байһан нимэ горьтой ехэ дутагдалнуудай гол шалтагаанинь юуб гэхэдэ, республикын партийна, советскэ ба худөө ажахын органуудай зүгөөс ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Февральска Пленумэй шиндхэбэринүүдые хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байһан, малажалые хүтэлбэрилгэ тушаа XV Областной партийна конференцэр элирүүлэгдэһэн дутуу дундануудехэ удаанаар зайсуулагдажа байһан, мүн тэрэшэлэн БМАССР-эй 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан нүхэр Сталинда эльгэлэгдэн бэшэг соогоо абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө мурысөөн малажалай худэлмэрилөгшэдэй дунда тон һуулаар эмхидхэгдэһэн ябадалнууд мүн болоно гэжэ ВКП(б)-гэй Обкомой Пленум тоолоно.

Малажал дээрэ үндэр показательнуудые туйлаһанай түлөө Социалистическэ Ажалай Героийн нэрэзэргэ олгохо ба орденууд болон медальнуудаар шагнаха тухай СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ ба ажалай нэмэлтэ түлбэри тухай хуули малажалай худэлмэрилөгшэдэй дунда үшөөл хангалтагүйгөөр ойлгуулагдана. Малажалай стахановецууд ба новаторнууд нютагай партийна, советскэ ба худөө ажахын органуудаар дэмжэгдэдэгүй, тэдэнэрэй худэлмэрийн методуудыг һуулаар, мэдэрэжэ болгогдодог ба гүйсэд та рагдадаггүй байна.

Малай үбэлжэлгэдэ муугаар бэлдэһэн ба эмхигүйгөөр үнэргэгдэһэн дээрэһээ колхозно малажалда ехэ гарза гай ушаруулдаг байһан үнэргэһэн жэлшүүдэй горьтой ехэ алдуунуудые энэшье жэлдэ дабтажа байна гэжэ ВКП(б)-гэй Обкомой пленум тэмдэглэнэ.

Олон аймагуудта мүнөө хүрэтэр малай байрануудай заһабарилга ехоторсоо ябуулагдаагүй, малай үбэлэй бэлшээринүүд таһалагдаагүй, нютаг бүхэндэ нэмэри, һарабша ба үһалууринуудтүхеэрэгдөөгүй байһан баримтануудэнэ гэршэлжэ үгэнэ. Нинтын малажалда хэрэглэгдэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ худэлмэри республикын колхозуудта тон хангалтатүйгөөр ябуулагдажа байна.

Малые үбһэ тэжээлээр хангаха ябадалай тон бэрхэдүү байдалда байбашье һаань, Яруунын, Зэдын, Заиграйн, Торинин ба Хэжэнгын аймагуудта бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ худэлмэри болюулагдашанхай. Хэдэ хэдэн аймагуудта һолоомо суглуулха ба һүрилхэ ябадал тон муугаар үнэргэгдэнэ, бэлэдхэгдэһэн тэжээл бүридхэхэ ба харуулһалха ябадал хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй. Энэ ушарһаа боложо тэдэнэрэй гэмтэхэ ба хулгайлагдаха ябадал үзэгдэнэ.

Олохон аймагай партийна, советскэ ба худөө ажахын органууд, мүн тэрэшэлэн колхозуудай правлениинүүд ба өөрөө парторганизацинуудмалажалай кадринуудые шэлэн абаха, тэдэнэрэй культурна ажаһуудалай хэрэглэмжэнүүдые илангаяа үбэлэй үедэ хангаха тухай ехэтой анхаралаа хандуулнагүй. ВКП(б)-гэй аймагай комитетүүд ба колхозуудай эхин парторганизацинуудмалажалай худэлмэрилөгшэдэй дунда партийно-политическэ худэлмэрие һуулаар ябуулна, малажалай шиндхэхы участогуудаа дээрэ коммунистнууд ба комсомолецуудые зүбөөр хубаарилан табиха, малажалай фермэнүүд ба бригадануудта партийна ба партийно-комсомольско группануудые байгуулха, тэдэнэй худэлмэрие-һайжаруулха талаар зохихо хэмжээнүүдые абанагүй.

ВКП(б)-гэй Областной комитедэй Пленумэй тогтоохонь:

Республикын партийна организацинуудай, советскэ ба худөө ажахын органуудай шухалын шухала зорилго болбол 1948 ондо малажалые хүгжөөхэ түсэбөө түрэл бүреэрнь колхоз бүхэнэй заатагүй дүүргэлгые хангаха ябадал мүн болоно гэжэ тоолохо. Энэ зорилгоор:

1. Республикын худөө ажахын Министерствые, ВКП(б)-гэй айкомуудые ба аймгуйсэдкомуудые, мүн тэрэшэлэн колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые нигэжэ уялгалха:

а) малай хойноһоо харуулһалгые, тэрэнэй байдалые ба зооветеринарна хангалгые үндэһөөрнь һайжаруулжа, колхозуудта малай үхэлэ ябадалые болюулха хэмжээнүүдые абаха;

б) доторой ажахын хэрэглэмжэнүүдтэ мал гаргашалха ба тэрэнние худалдаха ябадал болбол малажалые хүгжөөхэ түсэбөө болон мяха тушааха уялгаяа дүүргэһэнэй һүүлээр, түсэбһөө үлүү гараһан хойнонь лэ зүбшөөрэгдэхэ гэжэ хуулнар тогтоогдоһон гуримые колхоз бүхэндэ наринаар сахиха ябадалые хангаха;

в) малые хажуу тэшэнь гаргашалха (худалдалга, саг зуура хэрэглэхын тулада үгэхэ ба ехэ болоһон, продуктивна үлэмжэ үнэтэй колхозой малые залуу малаар ба тэрэнһээ үнэгүй малаар андалдаха) мэтээр үзэгдэдэг худөө ажахын артелийн Уставые өбдэхэ баримтануудые усадхаха ба организацинуудта, энгэй хүнүүдтэ ба колхознигуудта хуули бусаар эзэлэгдэн малнуудые колхозой фермэдэ дары тургэн бусаахаябадалые хангаха.

г) малажалые хүгжөөхэ түсэбөө дүүргэгдэгүй колхозуудай зүгөөс түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн колхозуудһаа, мүн тэрэшэлэн колхознигуудһаа, худэлмэришэд ба албахаагшадһаа адуу мал худалдан абажа, түсэбэй дүүргэлтые дүүрэн хангаха ябадалые эмхидхэхэ.

Энэ оной декабриин 1-нээ ороитонгуйгөөр худалдан абтаһан бүхы малые колхозуудай фермэнүүдтэ асаржа табиха ябадалые хангаха.

2. Республикын худөө ажахын Министерствоһоо, ВКП(б)-гэй айкомуудһаа, аймгуйсэдкомууд ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдөө нигэжэ эрихэ гэбэл:

а) эхэ малай тоо толгойе олошоруулха ба һэльбэлгын залуу малые үсхэбэрилхэ талаар 1948 ондо тогтоогдоһон даалгабарие үгэ дуулгуйгөөр дүүргэхэ ябадалые хангажа, колхозно фермэнүүд дээрэ эхэ малые гаргашалха ябадалые болюулха ба тэдэнние бултынь хамгаалха хэмжээнүүдые абаха.

Фермэнүүдһээ эхэ малые ямаршье хэрэгтэ гаргашалха ябадал халаа нинтын малажалые хүгжөөхэ гол үндэһэ бүүрние һандаргаха гэжэ һэдэһэн уголовно гэмтэ хэрэг гэжэ сэгнээд, энээндэ гэмтэ нюурнууд хуулинин еһоор хатуу шанга харюусалгада хабаадуулха;

б) 1949 ондо малажалай фермэ бүхэнние эхэ малай тоо толгойн талаар тогтоогдоһон минимумээр бүридүүлхэ ябадалые хангаха. Энээнэй тулада һарын болзор соо колхоз бүхэнэй эхэ малай тоо толгойн байдалые наринаар хаража үзэхэ, энэ зорилгые дүүргэхэ талаар 1949 ондо үнэргэгдэхэ хэмжээ-ябуулгануудые зохеохо ба баталха.

3. Худөө ажахын эхэ малай һубайрха ябадалые усадхаха зорилгоор эбэртэ бодо малай ороондо оролгые ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ ба хони ба ямаадай намарай ороондо оролгын түсэбые заатагүй дүүргэхэ ябадалые хангаха гэжэ республикын худөө ажахын Министерствые, ВКП(б)-гэй айкомуудые, аймгуйсэдкомуудые, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые уялгалха. Үбэл-намарай үедэ түл абалгые эмхитэйгээр үнэргэлгые ба залуу малые гэлтэ хоролтогуйгөөр харуулһалха ябадалые түйлаха.

4. Республикын худөө ажахын Министерствоһоо, ВКП(б)-гэй айкомуудһаа, аймгуйсэдкомуудһаа, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдөө нигэжэ эрихэ гэбэл:

а) мориды харуулһалха ба ашаглаха хэрэгтэ эзэн бүсаар хандаха ябадалые усадхажа, республикын колхозуудта мори үсхэбэрилгын байдалые үндэһөөрнь һайжаруулха хэмжээнүүдые абаха. Даалгагдажа үгтэһэн мориды харуулһалгын түлөө колхознигуудай харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ;

б) адуунда бэлшэжэ ябаһан моридой хойноһоо харуулһа хэлгэ ба тэдэнние үбэлэй адуулгада ябуулгын хойноһоо тусхай анхарал хандуулха, моридой үбдэхэ ба тураха ябадалые саг соонь уридшалан һэргылхын тулада зооветеринарна харалгые хэдэдоо үнэргэжэ байха;

в) унагалха үүдые худэлмэридэ хэрэглэхэ ябадалые эрид шууд хорихо, гүүдэй унага хаяха ба унагадай үхэхэ ябадалнуудые гаргахагүйн хэмжээ абаха. Голотдоһон тухай аймгуйсэдкомуудаар баталагдаһан тусхай актгуйгөөр мориды гаргашалха ба алаха ябадалые болюулха.

5. Адуу малые фермэнүүд дээрэ харуулһалга ба тэжээлгые үндэһөөрнь һайжаруулгуйгөөр, мүн тэрэшэлэн ашаг шэмэ ехэтэй малые хусэд дүүрэнээр ба зүбөөр ашаглангүйгөөр республикын колхозуудта малай үүлтэрые саашадань һайжаруулжа ба ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ шадагдахагүй гэжэ хараадаа абаад, республикын худөө ажахын Министерствоһоо, ВКП(б)-гэй айкомуудһаа, аймгуйсэдкомуудһаа, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдөө нигэжэ эрихэ гэбэл:

а) һайн үүлтэрэй ба метиснэ малые хаитын һүрэгһөө илгажа, тэдээндэ харуулһалгын ба тэжээлгын һайн условиинүүдые үбэлжэлгын өхилтэр дүүргэхэ. Һайн үүлтэрэй ба һайжаруулагдаһан үүлтэрэй производительнуудые үлэмжэ дүүрэнээр ба зүбөөр ашаглалгые хангаха;

б) үүлтэр һайжаруулха худэлмэридэ анхарал табилгые шангадхаха ба 1949 ондо колхоз бүхэндэ үүлтэртэ малай фермэ гү, али үндэр ашаг шэмэтэ малай группануудые байгуулха ябадал түйлаха;

в) бүдүүн тэжээл, силос ба корнеплоодые зүбөөр хэрэглэжэ, рациональнаар өдөөлгүлжэ, үбэлэй үедэ үнөөдэй һү һаалгые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые абаха;

г) метиснэ ба нютагай хонидой үндэр сэхэ ашаг шэмэтэй отарануудые байгуулха, үнөөдөө һү һаалгые дээшэлүүлхэ, малые өдөөлүүлгэ ба бэлшээлгын талаар колхозно малажалай түрүүшүүлэй худэлмэриин хүй дүршэлые үргэнөөр тараалгые эмхидхэхэ.

6. Республикын худөө ажахын Министерствые, ВКП(б)-гэй айкомуудые, аймгуйсэдкомуудые, колхозуудай хүтэлбэрирэгшэдые нигэжэ уялгалха:

а) малаа үбһэ тэжээлээр дүүрэн хангаха нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха, бүхы һолоомо ба михиинэ суглуулгые, мүнэр ба ожорһо бэлэдхэлгые эмхидхэхэ, үбһэ тэжээлые малда гэшхүүлхэ, гэмтээхэ ба хулгайда абтуулха ябадалһаа хамгаалха, мүн тэжээлые зүбөөр бүридхэлгын ба гаргашалгын хойноһоо хатуу шанга хинаалта тогтоохо;

б) энэ оной ноябриин 1 хүрэтэрхи болзор соо фермэнүүд ба гүүртэнүүдтэ бэлшээриин участогуудые даалгажа үгэхэ, һарабша ба халхабша барилга, үһалуури бэлэдхэлгэ ба шухала хэрэгтэй үбһэ тэжээлэй страховой запасые малай үбэлэй байрада өөжэ асарха ябадалые хангаха;

в) энэ оной ноябриин 1 хүрэтэр малажалай байрануудые барилга, заһабарилга ба дулаалалгые, мүн тэрэнние ясли-нуудыг ба кормушкануудаар хангалгые дүүргэхэ. Энэ болзор соо хоер һарын запасһаа бага бэшэ хэмжээнэй бүдүүн тэжээл малажалай фермэнүүдтэ зөөжэ асарха ба адуу малаа дэбдилгын материналаар хангаха;

г) үбэлэй үедэ фермэнүүдтэ малые һайнаар харуулһалга ба эдеэлүүлгые эмхидхэхэ, энэ зуура залуу малые ба туранхай малые үлэмжэ һайн байдалда байлгаха ябадалые хангаха.

7. Малажалай продуктнуудые тушааха түсэбөө дүүргэхын талаар республикын хэдэ хэдэн аймагуудай, тусхайлбал, Кударын, Мухаршэбэрэй, Прибайкальска, Түнхэнэй, Тарбагатайн ба Заиграйн аймагуудай гэгэлэлые тэмдэглэжэ, һүүмяха, нооһо, брынзэ, үндэгэ ба арһа тушааха талаар колхозуудтэн ба бусад тушаагшад 1948 оной ноябриин 1-нээ ороитонгуй гүрэнтээ сүм тоосохо ябадалые хангаха хэмжээнүүдые абахыень СССР-эй бэлэдхэлгүүдэй Министерствын, БМАССР-тэхи түлөөлэгшые, ВКП(б)-гэй айкомуудые ба аймгуйсэдкомуудые уялгалха.

8. Республикын худөө ажахын Министерствые, ВКП(б)-гэй айкомуудые, аймгуйсэдкомуудые ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые нигэжэ уялгалха:

а) «Колхозуудта ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, бүтэсыень дэшэлүүлхэ ба түлбэрние гуримшуулха талаар хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Советэй 1948 оной апрелиин 19-нэй тогтоолтой дүүрэн тараалдуулан малажал дээрэ ажалай өмхидхэл ба түлбэрние хангаха;

б) һү һааха, нооһо хайшалха, мал бэяшуулхэ ба ороондо оруулха, мүн тэрэшэлэн эхэ мал үсхэхэ, түл абалга ба тэнжээлгын талаар түсэбтэ даалгабаринуудые малажалай фермэнүүд ба бригадануудай худэлмэрилэгшэ бүхэндэ колхозуудай правлениинүүдэй хүргэхэ ябадалые өмхидхэхэ;

в) ажалай нэмэлтэ түлбэри тухай хуулние малажал дээрэ худэлмэрилжэ байгаа колхознигуудта ходоодоо тайлбарилжа үгэхэ ба нэмэлтэ түлбэриинүүдые зүбөөр гаргаха ба саг болзор соонь үгэхэ ябадалые хангаха.

9) Республикын худөө ажахын Министерствоһоо, ВКП(б)-гэй айкомуудта, аймгуйсэдкомуудта, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ нигэжэ дурадхаха:

а) энэ оной ноябриин 15 хүрэтэр малажалай фермэнүүдые зохихо кадринуудаар бүридхэлгые дүүргэхэ, энэ худэлмэридэ эрхим һайн, үлэмжэ дүй дүршэлтэй колхознигуудые томилхо ба малажалай бригадануудай составта байһан кадринуудай һэлгэгдөхэ ябадалай усадхалгые хангаха;

б) мүн энэ болзор соо малажалай худэлмэрилэгшэдтэ зохихо ажаһуудалай условиинүүдые байгуулха, тэдэнние дулаан ба һайнаар түхеэрэгдэһэн байрануудаар, үбэлэй хубсаһаар ба түрүүшын хэрэглэлэй эд бараагаар хангаха.

Малажалай фермэнүүд ба гүүртэнүүдэй дэргэдэ улаан булангуудые түхеэрхэ, тэдэнние радиоприемникгуудаар, библиотечкэнүүдээр, газетэнүүдээр, журналнуудаар ба культинвентаряар хангаха;

б) зооветучастогуудай дэргэдэ богониихон болзорой курсануудта малажалай кадринуудые бэлэдхэхэ ябадал эмхидхэхэ, малай үбэлжэлгэ үнэргэлгын дүй дүршэл өндалдалгын талаар фермэнүүд ба гүүртэнүүдые даагшадтай зүблөөнүүд ба семинарнуудые үнэргэжэ байха.

Фермэ ба малажалай бригада бүхэндэ зооветминимум шудалха кружогуудые эмхидхэжэ, зооветспециалистнуудые ба малажалай дүй дүршэлтэй мастернуудые һургагшад болгон хэрэглэхэ ба тэдэ кружогуудта занятинуудые таһалдуулангуй үнэргэхэ ябадалые хангаха.

10. Колхозуудай малажалые хүгжөөхэ хэрэгтэ зооветспециалистнуудай үүргэ ба харюусалгые дээшэлүүлхэ гэжэ республикын худөө ажахын Министерствые, ВКП(б)-гэй айкомуудые ба аймгуйсэдкомуудые уялгалха. Худэлмэриингөө сагай ехэнхи хубние фермэнүүд ба гүүртэнүүд дээрэ үнэргэхэ арга боломжо тэдэнэртэ олгожо, худэлмэреэ зүбөөр эмхидхэхэ ябадалдань туһалажа үзүүлхэ.

11. ВКП(б)-гэй айкомуудые, колхозуудай эхин партийна организацинуудые нигэжэ уялгалха:

а) малажалай худэлмэрилэгшэдэй дунда ябуулагдаха партийно-политическэ худэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлжэ, малажалые хүгжөөхэ түсэбые үгэ дуугүй дүүргэхэ ба малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнэргэхэ зорилготой тараалдуулан тэрэнние ябуулха;

б) коммунистнууд ба комсомолецуудые малажалай шиндхэхы участогуудаа дээрэ зүбөөр хубаарилан табиха ябадалые хангаха; томо томо фермэнүүд ба малажалай бригадануудаа дээрэ партийна болон партийно-комсомольско группануудые эмхидхэхэ. Малажалые хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулганнуудые ажал хэрэг дээрэ бэелүүлхын түлөө коммунист ба комсомолец бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ;

в) аймагай хүтэлбэрилхы худэлмэрилэгшэдэй зүгөөс малажалай фермэнүүд ба гүүртэнүүд дээрэ худэлмэрилжэ байһан колхознигуудай дунда политическэ элидхэл ба хөөрэлдөөнүүдые хэхэ ябадалые эмхидхэжэ байха.

12. Түхэр Сталинда эльгэлэгдэн бэшэг соогоо абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө, ажал худэлмэридөө үндэр дээдэ показательнуудые түйлажа, «Республикын эрхим малшан» гэһэн нэрэзэргэдэ хүртэхын түлөө социалистическэ мүрысөөе малажалай бүхы худэлмэрилэгшэдэй дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ худөө ажахын Министерствые, ВКП(б)-гэй айкомуудые, аймгуйсэдкомуудые ба колхозуудай эхин партийна организацинуудые уялгалха.

13. Малай үбэлжэлгын түрүүшын үе соохи социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүудые зүбшэн хэлсэхын тулада малажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөе 1949 оной ашварьда үнэргэхэ зайлашагүй гэжэ тоолохо.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Коммунистнууд мурысөөе толгойлно

Таряа хурааалга ба гүрэндэ таряа тушаалгые саг болзор соонь дүүргэхэ ябадал хадаа коммунистнуудай удирдахы ба эмхидхэлэй хүдэлмэрые шалгаха шалгалта болоно. Үмэнине һайшаар ойлгоһон Бабанскийн аймагай колхозуудай олонхи партийна организациннууд гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө саг болзор соонь нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ шадаба. Малай аймаг болбол таряа тушаалгын түсэбые үшөө октябрийн 5-да дүүргэжэ, республиканска Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэһэн байгаа.

Олонхи колхозуудай коммунистнууд таряа хурааалгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, тэрэнэй шинжэхэ участогууд дээрэ шэн габьяатайгаар ажаллан, нүхэр Сталинда үгэһэн үлгамжуудаа дүүргэхэ хэрэгтэ нинтэ колхозчингуудые элсүүлжэ эхилһэн байна. Аймагай түүү колхозуудай нэгэндэ тоологдодог «Красное Знамя» артелийн партийна организаци (секретариинь нүхэр Брянский) таряа хурааалга ба тушаалгын эхилхэһээ урда тээ коммунистнуудайнгаа хүсые тарган ажалаг бригаднуудта зүбөөр хубаараллан табиһан байгаа. Тэдэнэр таряа хурааалга, сохилго ба тушаалга дээрэ сэхэ хүдэлмэрилхэ зуураа, үнэн бүтэсэгэ ажалгаргаа бусалта жэшэ харуулан, социалистическэ мурысөөе толгойлһон байгаа.

Коммунист нүхэр Бурлаковой хүтэлбэрилдэг звено болбол үндэр баян үргаса үргуулхаһаа гаһа, тэрэнэ саг болзор соонь хураагаад, гүрэнтэйгөө болзорһоо урид тоосоһон байна. Тэр звеногойхи таряа сохилгые түхэреэн сэдхэ соо хэнэн байха юм. Энэ колхозой коммунистнууд Украйнын таряашалай үрэлые бүхы колхозчингуудта ойлгуулжа, тэрэнэй үндэһөөр социалистическэ мурысөөе үргэлөөр дэлгэрүүлһэн байгаа.

Социалистическэ мурысөөнэй ашаар колхозоо соонь стахановчуудай тоо үдэр ерэхэ бүри олошорһоо һэн. Эндэхи партийна организаци болбол мурысөөнэй дүнгые, саг саг тань гаргаха зуурда, коммунист бүхэнэйнгөө хэрэгсэлэр өөһэдынгөө гурвуу үүргэнүүдые дүүргэжэ байһые шалгадаг байһан юм.

Энээнэй ашаар тус колхоз хадаа үшөө сентябрийн 16-да таряа хурааха ба тушааха түсэбөө дүүргээд, түсэбөө гадуур гүрэндэ таряа тушаажа эхилһэн тухайгаа рапорт үгэһэн байна. Тэрэшэлэн «Путь социализма» колхоз тарга тушааха жэлэйнгээ түсэбые октябрийн 5-да 140 процент дүүргэһэн байгаа. Тэрэнһээ гаһа, 5 мянга шахуу пүүд таряа түсэбөө гадуур гүрэндэ тушааба.

Энэ артель болбол таряа хурааалгын түрүүшын үдэрнүүдтэ гэгдэжэ ябаһан юм. Тиихэдэ партийна организациин коммунистнууд энэ гэгэлые усадхаха зүрилгэ урдаа табиһан байгаа. Эдэ үдэрһөө эхилжэ, жаткын машинист ВКП(б)-гэй гишүүн нүхэр Михаил Горытов үдэрэйнгөө даалгабарин 170 процент дүүргэдэг болоо һэн. Тэрэнэй жишээгээр үдэрэйнгөө даалгабарине үлүүлэн дүүргэгсэд тоо холодоо олошорһон байгаа.

Коммунист нүхэр И. Перевозников таряа сохилгые һуули үдэргүй шалгабариитайгаар эмхихэһэн байна юм. Тус бригада хүдэлмэриилгөө хүсые зүбөөр табиһанайнгаа ашаар МТ-1100 молотилкаар хадаһан соогоо 17 тонно таряа сохилгоо болоо. Колхозой правлениин түрүүлэгшэ, коммунист нүхэр Нечаев гэшэ саг үргэжэ сэхэ полевой станууда байлсажа, тэндэ агитационно-ойлгуулажын хүдэлмэри ябуулан, колхозчингуудые шэн габьяата ажал тэшэ зорилгуулаг байһан юм.

Гүрэндэ таряа тушаха түсэбөө саг болзор соонь дүүргэжэ, аймагай Соведэй ба партийн айкомой дамжуулгын Улаан түр эбһаг Сталинай нэрэмжэтэ колхозтоо хүрэнэ һүүлаг Молотовой нэрэмжэтэ колхозтоо болбол августа һара соо таряа тушаахы түсэбөө ороидоо 25 процент дүүргэһэн байгаа. Эдэ байдалые хараалга эбһаһан партийна организаци болбол партийна нэмэл суглаае үргэн ниитэ колхозно өөдөөхитэй хүбаалгатайгаар үнэргэжэ, энэ гэгэлэнги байдалда усадхаха тушаа тодорхой хэмжээ ябуулганууде баталан абаха зуураа, таряа сохилго ба зөөлгэ дээрэ коммунистнууде болон шударгуу өөдөхитэ ые табиһан байна. Тэдэ коммунистнууд ба эдэбхитэй үнэр бүтээсэтэ ажалаараа бусадта жишээ харуулхаһаа гадна бригаднуудта болон звеноонуудта ханьын газетэнууде, «дайшалхы хуудаһнууде» гаргадаг ба политическэ темээр хөөгөлдөөнүүде үгэргэдэг байгаа. Энээнэй ашаар Молотовой нэрэмжэтэ колхоз октябрийн 1-дэ таряа тушааха түсэбөө дүүргээд, түсэбөө гадуур таряа тушаажа эхилһэн байха юм.

Мүнөө алтай аймагай олонхи колхозууд түсэбөө гадуур таряа тушаалгые үргэжэлүүлһээр. Хадаа партийна эхин организациуд, тэрэнэй коммунистнууд партийно-политическэ хүдэлмэрие үргэнөөр ябуулнаб, тэндэ ажахын хүдэлмэри ямагта амжалтатайгаар ябуулагдаг байна.

Гэбэшье, зарим колхозуудай партийна организациннууде хүдэлмэридэ ехэхэн дутуу дунданууд бии. Тэрэнэй тоодо Чкаловай, Калининай, Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудай партийна организациннууде оруулхада болоно. Эдэ гэгэлжэ табиһан колхозуудта коммунистнууд турүу партэрганизациннуудай дүүрэлые халан абажа, һаяхан үнэгэргэһэн пленумнай үеэ түрэндэ таряа тушаха талаар дүнэлгэтэй хүцэлдэ хэжэ шалгаһан байна. Аймагай партийна организаци болбол түрүү партийнай-политическэ ажалдай дүй дүршэлые бусадта избэтэрүүлхэ үлгатай.

В. Тимошинэ.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулнагүй

Заиграйн аймагай Ново-Ильинскэхи «Заготзерногой» пунктын (директорынь Яхимов) коллектив 20 гаран хүнһөө бүридэнэ. Тэндэхи хэдэн коммунистнууд коллективайнгаа гэшүүлэй дунда политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулнагүй. Тэдэнэр өөһэдөөшье һуралсанагүй. Нүхэр Яхимов хүдэлмэриилэгшэлтэ газетэ үншажа үгэхэ ба хөөрэлдөө хэхэ хүдэлмэрине складай харуулшан үндэр наһатай Шурыгинда даалгажархиһан байна. Харин тэрэнь мүргэй үншажа шадахагүй дээрэһээ ямаршье хүдэлмэри ябуулгаагүй байха юм.

Энэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри мүүгаар ябуулагдадаг дээрэһээ зарим зопишь ажалаа хайгарамжагүйгөөр хандадаг байна. Жишээлхэдэ, лаборантка Леонтьева ороһоной анализ абахадаа, үнэгдаа харюусалгаагүйгөөр хандана. Тиимэнэ ороһоо шэрэжэ ерэһэн машинануд заримдаа удаан саг соо хүлеэгдэг байха юм. Леонтьеватай арсалдаһан гү, али тэрэнэдэ заабариһан зарим шофернууд болон таряа тушаахаар ерэһэн колхозчингуд «хүндэсэ гээдэг» байна.

Гаргаа, харуулшад гү, али складай үүдэндэ пропуск шалгашад ажалдаа ямаршье харюусалгагүй бэ, һэргэмжэгүй байдаг. Будкаяа һуда орхижорхеод, склад соогуур ябажа байдаг заншалтай. Жишээнь, энэ нарын 3-най үдэр дежурна байһан нүхэр Рогозина гэгшэ будкыгаа үүдэ һуда орхеод, бүхэли час соо үгы болошоһон байна. Тиихэдэнь элдэб хүнүүд склад руу ороо гаража байба. Мүн эндэ социалистическэ мурысөөн гэжэ огто үгы.

Ж. Арсаланов.

ВЛКСМ-эй Хэжэнгын айкомой IV пленум

Һаяхан, ВЛКСМ-эй айкомой IV пленум болобо. Тус пленум дээрэ ВЛКСМ-эй 30 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр үгтаха тухай асуудал хэлсэгдэжэ, энэ асуудалаар ВЛКСМ-эй айкомой секретарь нүхэр Баяртуев тодорхой элидхэл хэбэ. Элидхэлэй һүүлээр 17 хүн үгэ хэлэбэд.

Д. Доржиев.

Манай корреспондентнуудэй мэдээсэлнүүдһээ

Сэлэнгын колхозууд—үүлтэртэ малые үрэжүүлэгшэ

СЭЛЭНГЭ. Үүлтэртэ малай һүнэй-товарна фермэнүүдтэй колхозууд энэ жэлдэ 1947—48 онуучай тулнуудһээ 550 толгой буханууде республикын колхозуудта үгэбэ Карл Маркстын нэрэмжэтэ колхоз 103 толгой, Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз 75 толгой худалдаба.

Тус аймагай колхозууд үүлтэртэ малнуудые хүдалдаһан мүнгэсэ капитальна барилгануудта гаргашалаг байха юм. Жэл бүхэндэ үүлтэртэ малаа худалдажа 100 мянган түхэригэй олзо оруулдаг. Юрөөгэй сомоной Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз хадаа типовой клуб, электростанци, төөрлэ гэхэ мэтые барьа.

Энэ жэлдэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз худалдаһан малһаа 140 шахуу мянган түхэригэй олзо оруулха байна.

Хадааһа хэхэ станок

Улан-Удын мелькомбинадай механическа цехын токарь нүхэр П. Полянский ба вальцореэ нүхэр Д. Ласточкин гэгшэд проволокоор хадааһа хэхэ станок хэбэ. Энэ станогынь минута соо 80 хадааһа үйлэдбэрилхэ хүсэтэй юм.

Эдэ урдаа зохеогшод Октябрьска революцийн 31-дэхи жэлэй ой болтор тус станогоо ашаглалгада оруулхаар бэлэдхэжэ байна.

Тоно ба овощь

Сэлэнгын аймагай Загастайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Бадмаев) артелиингээ гэшүүдтэ аванс болгон ажалта үдэр бүхэнэй 15 грамм тоно хубааба. Жэлэй эхиншээ хойшо 631 ажалта үдэртэй эдуушан Базар Тогочиевэй бүлэ (2 хүн) 9,5 килограмм тоно абаба. Мүн колхозчингууд С. Самбуев, Ч. Цыденов, Б. Очиров, Б. Чойнанов ба бусад 6-8 килограмм түхай тоно абабад.

Эндэ ажалта үдэртэ овощь хубаагаа. Ажалта үдэр бүхэндэ 500 грамм капуста, 50—50 грамм һонгино, свекло ба морковь гэхэ мэтэ хүртэбэ.

Республикын эрхим адуушан

Хэжэнгын аймагай «Зургаанай нэмэ колхозой гэшүүд адууша Сандак Санжиевые адуу үсхэбэрилгын мастер гэжэ нэрлэдэг. Тэрэ хадаа колхозой нинтын малай тоо толгойе олошоруулха тушаа өөхэн ороллого гартадаг байха юм. Нүхэр Санжиев шадамар бэрхээр адуугаа харуулаһаг дээрэһээ энэ жэлдэ 65 гүү турүүлжэ, үнэгдынь нэгэнье толгойн хорогтогүйгөөр түлжүүлжэ байна.

Республикын правительство нүхэр Санжиевта «республикын эрхим адуушан» гэһэн нэрэзэрг олгоб.

Г. Радиаев.

Худөө ажахын машинануд ба запасной частьнууд

Һаяхан «Сельхозснабай» база худөө ажахын машина ба тэрэнэй запасной частьнууде элбэгэр абаба. Просо бутаргаха «2—Б» гэжэ маркын машина, хопиной ноойе хайшалха электрическэ 5 агрегат ба мүн республикын МТС-үүдтэ хэрэглэгдэхэ олзоб инструментнууд абаһан байна.

Тэрэшэлэн Омскһоо «Рекорд» гэжэ маркын тэрмэ абтахаар хүлеэгдэнэ. Энэ тэермэнь час соо 500 килограмм орооно гурил болгохо хүсэтэй юм.

А. Чебаков.

Колхозчингууд баясхалан хүргэбэ

Һаяхан Бурят-Монголой гүрэнэй филармониин фольклорно-үраһнайханай бригада Заиграйн аймагай Дабаатын сомоной «Улаан-Эрхириг», «Арбижал», «СССР» гэжэ колхозуудаар ябажа, концертнуудые харуулһан байна.

Түс сомоной колхозчингууд бригадын бүхы коллективтэ (бригадые хүтэлбэрилэгшэ РСФСР-эй габьяата артист нүхэр Ч. Генинов) баясхалан хүргэхэ зуураа, саг үргэлжэ эрэжэ байхыень хүсэбэд.

Г. Базаржапов.

Улан-Удын ГЭС-эй коллектив Октябрьска һайндэрэй хүндэтэй социалистическэ мурысөөндэ эрэлцэ гэйгээр хабаадалсаа ажалаа сентябрь һарыгаа түсэбые 114 процент хүүргэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Эрхим стахановчууд (зүүн тэзэнэ) Н. Маленькая ба Е. Синюшкина гэгшэд показателиин прогрессивнэ ажажа байна.

Г. Веснинэй.

ВЛКСМ-эй ойдо зорюулагдаһан кино-фестиваль

ВЛКСМ-эй Городской райком ба «Главкинопрокат» болбол октябрийн 19-һөө 25 хүртэтэр ВЛКСМ-эй 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан кино-фестиваль үнэргөөжэ эхилбэ.

Городой залуушуул хадаа гасаа соо «Павел Корчагин», «Александр Матросов», «Залуу Гвардиа» ба бусад кинофильмнууде харахаа юм.

Һурагшад 674 ажалта үдэр олобо

ХЭЖЭНГЭ. Дээдэ-Худанай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи эхин һүргуулиин һурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ колхозда өөхэн туһаламжа үзүүлэн байна. Тэдэнэр пар хаһаллагада, үбһэ, таряа хурааалгада ба мал ажалай хүдэлмэриилэ ябажа хамта 674 үдэр олоо. Тэдэнэй тоодо түрүүлжэ хүдэлмэриилэн Дашацыренов—110 ажалта үдэр, Цыпыпов—80, Цыренцоков—56 ажалта үдэр болоо.

Ц. Баинов.

ВЛКСМ-эй 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставка

Уран зурагуудай Республиканска музей болбол Бурят-Монголой гүрэнэй Ленинэй орденто хүндэтэ драмын театрын байшан соо ВЛКСМ-эй 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан зурагуудай выставкэ эмхидхэхэнь. Энэ выставкэдэ манай республикын эрхим мэргэжэлтэ үраан ба өөһэдөө һураһан залуу үеэлэдэ хабаадалсаха юм.

Театрын 2 фойенууд 120 гаран уран зурагуудтай байна.

Гахай үсхэбэрилхэ түсэбөө 375 процент дүүргэбэ

ХЭЖЭНГЭ. Нүхэр Бадма Цыремпилов колхозойнгоо гахай харуулалгаар 6 жэлэй түршэдэ хүдэлмэриилхэ зуураа нилээд баян дүй дүршэл олоһон байха юм. Энэ жэлдэ нүхэр Цыремпилов хаража байһан 5 эхэ гахайнуудһаа 71 поршоонхо түрүүлээд, нэгэшье толгойн гүйгөөр тэнжэзбэ.

Тэрэнэй ашаар Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз гахай үсхэбэрилхэ сэбөө 375 процент дүүргэбэ.

Д. Доржиев.

Комсомолой шиидхэхэ шэнэ зорилгонууд

* * *

(«Правдын» түрүү бэшэг).

* * *

ВЛКСМ-эй Центральнэ Комитедэй һаяхан болоһон XVII пленум политическэ ехэхэн шухала шиидхэбэри баталан абаа. Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунистическэ Союзай эзэлжээтэ XI съезд зарлаха тухай тогтоол гаргаглаа. Тэрэшэлэн ВЛКСМ-эй ЦК-гэй пленум болбол комсомолецууд болон залуушуулай политическэ һуралсал тухай, ВЛКСМ-эй 30 жэлэй ойе үнэргэхэ тухай асуудалнууде зүбшөн хэлсэһэн байна. Пленумэй тогтоолнууд халаа комсомолой бүхы худэлмэрине саашаань һайжаруулгада, манай агуу-ехэ Эхэ ороной хүсэ шадалые саашаань бэхижүүлхын түлөө советскэ залуушуулай эдэбхиие дээшэлүүлгэдэ зорюулагдаһан байха юм.

Комсомол хадаа ургажа ябаа үеэнние коммунистическэр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ большевистскэ партийн түрүүшын туһалагша, социалистическэ байгуулалтын бүхы фронтнууд дээрэ партийн үнэн туһалагша мүн. «Мянгаан комсомол болбол манай босцуудэй түрүүшын зэргэнүүдтэ хэдэдэ байгаа,— гэжэ нүхэр Сталин хэлээ һэн. —Манай революционно ажабайдалай событиинуудһаа мамайда тэрэнэй хэзээшье гэгдэһэн ушарые би мэдэнэгүйб».

Мүнөө үедэ, манай ороной ажалшадай урда ажалыг ба культурна байгуулалтын айхабтар схэ зорилгонуудай табигдаа, бэрхэтэ, коммунизм тэзэшэ манай ороной дэлхэлтые түргэдхэхын түлөө советскэ арадай эриилэжэ байхада комсомолой урда шэнэ, үлэмжэ схэ эрилтэнууд тэбигдэнэ. Советскэ залуушуул хадаа советскэ байгуулалтын хүсэ шадалые бэхижүүлхэ, советскэ обществын ударидахы хүсэнүүдые манай жаргалта байдалай ба культурын үзэгдөө хараглагүй шэнээр сэсэглэн һалбархын тулада хүсэл хэрэглэхэ еһотой. «Энэ агуу-ехэ зорилгонуудай гулдэ залуу үеэн болбол эриг хатуугаар, согтой залитайгаар, бэрхэшээл хаалтануудһаа татагалзан эйхагүйгөөр, тэдэ бэрхэшээл хаалтануудһаа дэлдираашгүй сэхэ урдаһаань ошожо, тэдэнние дабан гаража шадахаар хүмүүжүүлэгдэхэ еһотой». (А. А. Жданов). Бүхы комсомольско организациннуудай хүдэлмэрине ехэхэнээр һайжаруулха, залуушуулда тэдэнэй нүлөөлгые ехэдхэхэ ябадалые туйлаха гээшэ ВЛКСМ-эй ЦК-гэй пленумэй шиидхэбэриннуудэй гол удхань болоно.

ВЛКСМ-эй XI съезд февраль соо болохо байна. Энэ халаа советскэ залуушуулай ажабайдалдахи ехэхэн политическэ событи мүн. Съездыи хэлэхэ зүйлнууд— ВЛКСМ-эй ЦК-гэй ба Центральна шалгалтын комиссиин тоосоого элидхэлнууд; һургуулиннуудта комсомолой ябуулха хүтэлмэри тухай; ВЛКСМ-эй уставтахи хубилалтанууд, ВЛКСМ-эй центральна органуудые һуһалгаа болоно.

ВЛКСМ-эй ЦК болбол «ВЛКСМ-эй XI съездэ бэлэдхэлые коммунизмын үзэл сурталаар залуушуулые хүмүүжүүлхэ комсомолой хүдэлмэрине саашаань һайжаруулгын түг доро, социалистическэ эхэ ороондоо заха хизаргүй үнэн байлгын, дайнай һүүлэй табиһалые болзорһоонь урид дүүргэлгэдэ комсомолецууд ба залуушуулые элсүүлэн жагсаалгын түг доро ябуулхыень» комсомольско организациннуудые болон бүхы комсомолецууд ба комсомолканууде урэлһан байна. Комсомольско организациннууд эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө өөрынгөө политическэ нүлөөдэ залуушуулые бултыень оруулжа үшөөл шадаагүй байна. Комсомолой зарим комитедууд албан хойрог ябадалһаа үшөө һалаагүй, тэрэнь залуушуулай эршэ зоригто, үүсхэлдэ, самодеятельностьдэ һаалтэ хэнэ. Дутуу дунданууртай тэмсэлэй тон хүсэтэ эдэбсэг хадаа союз доторой демократние, шүүмжэлэл болон өөрынгөө шүүмжэлэлые хүгжөөлгэ болоно. Ойрын һарануудта хаа-хаанэгүй болохосо байһан тоосоого-һунгуулиин комсомольско сүглаануд болон конференциинууд дээрэ дутуу дунданууде элирүүлһэн ба тэдэнние зайлуулха гаргаа зааһан еһото большевистскэ шүүмжэлэл болон өөрынгөө шүүмжэлэлэй дэлгэрхэ ябадалые туйлаха хэрэгтэй.

Комсомол дотор һүүлэй жэлнүүдтэ горьтойхон олон эдэбхитэй үргэн гаргаа. Энэ хадаа шэнэ юумые мэдэрэг, залуушуулда хандажа шадалаг ба партийн табиһан зорилгонуудые дүүргэлгэдэ тэдэнэрые элсүүлэн тавижа шададаг, өөрэ хүсэтэй, культурна хүнүүд гэшэ. Тэдэ эдэбхитэдтэ харгы нэжэ үгэхэ, комсомольско организациннуудые хүтэлбэрилгэдэ тэдэнэрые зүрхэтэйгөөр дэбшүүлхэ шухала.

Мүнөө ВЛКСМ-эй гишүүн болоо залуушуулай политическэ һуралсалые эмхидхэлгэдэ түсгаар анхаралхандуулагдаһан байха еһотой. Ленин комсомолецуудта иигэжэ захиһан юм: «Таанар өөһэдынгөө коммунистнууд болгон хүмүүжүүлхэ еһотойт». Коммунист хадаа коммунизмда миил «этигэхэ» бэшэ; тэрэнэй этигэл, тэрэнэй тэсэбэри ба зориг, тэмсэлдэ айхые мэдэхэгүй ябадал, илажа шалаха ябадалынь общественнэ хүгжэлтын хуули еһотуулые мэдэлгэ гэрэ үндэһэлэнхэй. Политическэ эрилэмые, марксизм-ленинизмын үндэһэ уринуулые залуушуулай шудалха тухай парти ходоодоо оролдодог байгаа. Залуушуулай марксистско-ленинскэ ушар еһо мэдэхэ ябадалые саг үргэлжэ дээшэлүүлэнгүйгөөр тэдэнэрые хүмүүжүүлхэ аргагүй. Гэбэ ябашье комсомолецууд ба залуушуулай политическэ һуралсалые эмхидхэхэ хэрэгтэ горьтойхон дутуу дунданууд бии. ВЛКСМ-эй зарим гишүүд, тэрэ тоодо комсомольско худэлмэриилэгшэд һурадаггүй байха юм. Суралсалые эмхидхэлгэдэ еһо тэдыгэр ба хайша хэрэгээр хандаха ябадалнууд олон. Тиимэ ябадал халаа залуушуулай дунда хэлдэхэ худэлмэридэ илангаяа тэсэшэгүй.

Комсомольско организациннуд политическэ һуралсалые үндэһэрнь һайжаруулхэ ябадалые туйлаха еһотой. Энэ зорилго халаа һүүлэй жэлнүүдтэ ВЛКСМ-эй составта горьтойхон хубилалта болоһонтой дашамдуулан мүнөө иланглала шангаан табигдана. Тэрэнэй зэргэнүүдынь ганцхан энэ жэлдэ миллион хүнүүдэр олошоржо, хүсэл бэлэдхэлтэй олон хүнүүд эдэбхитэдэй дунда бии болоо.

ВЛКСМ-эй ЦК-гэй XVII пленум комсомол дотохи политическэ гэгээрэлэй системые тогтоогоо. Кружогууд болон политһургуулиннуудай зүбөөр эмхидхэгдэһэн, тэдэнэй занятинууд саг соогоо ба үндэр идейн-хэмжээндэ үнэргэгдэдэг байха ябадалые хангаха шухала. Энэ хэрэгт пропагандистнуудай каднууд шинэ хэхы удхашаартай. Кружогууд болон политһургуулиннуудай хүтэлбэрилэгшэдэй теоретическэ бэлэдхэлһаа, һурагшадта тэдэнэрэй хандажа шадаха, саг үргэлжэ һураха дуратай болгохо ябадалһаа пропагандын амжалтань, тэрэнэй шанар, идейн-хэмжээ, занятинуудай эдэбхинь дүүдыдаха байна. Тиимэһээ ганцал пропагандистнуудые зүбөөр шэлэн олоо бэшэ, харин кружогууд болон политһургуулиннуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ саг үргэлжэ ба эрхим һайнаар туһалжа байха гээшэ тон шухала болоно.

Залуушуулай политическэ гэгээрэл тушаа комсомолой хэлэ худэлмэри хадаа кружогууд болон политһургуулиннуудаар хизаарлагдаха бэшэ. Лекционно пропагандые горьтойхоноор һайжаруулхые эригнэ. Үргэн олон залуушуулай ном өөдөртэ дурлаха ябадалые туйлаха шухала. Эдэ бүгэдэ хадаа ургажа ябаа үеэнние хүмүүжүүлхэдэ тон шухала болоно.

Съездэ бэлэдхэл халаа ВЛКСМ-эй 30 жэлэй ойтой тохеолдобо. Залуушуул гайхамшагта ойе ажалдашье һуралсалдашье ехэхэн амжалтануудтайгаар үгтажа байна. Ажаһуйлэдэ-рнин предприятинууд дээрэ залуушуулай бригадууд үйлэдбэриин нормые дүүргэхэ түлөө, түсэбөө гадуур олзо сутлуулхын түлөө, үйлэдбэриие уралан нарижуулахын түлөө социалистическэ мурысөөнэй эдэбхитэйгөөр хабаадана. Худөө нютагуудта комсомолецууд худөө ажахын жэлые ажалтатайгаар шиидхэлгые, таряа тушаалгын түсэбүүдэй үлүүлэн дүүргэлтые, колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар саашаань бэхижүүлгые, тэрэнэй ангай ургасые дээшэлүүлгые, малажалые хүгжөөн дэбжүүлхэ ябадалые туйлана. Комсомолецууд культурно-гэгээрэлэй худэлмэридэ бүри үлэмжэ эдэбхитэйгээр хабаадна. Һургуулиннуудта, дээдэ һургуулиннуудта комсомольско организациннуд һуралсалай эрхим амжалтатэйнууде туйлана. Хаа-хаанагүй залуушуул өөһэдынгөө үүсхэл ба шадабариие гаргана. Эдэ бүхы хадаа комсомольско организациннуудай барагдашагүй ехэ хүсэтэй байһаниие харуулна. Олдоһон дүй дүршэл хадаа ВЛКСМ-эй бүхы организациннуудта үргэнөөр хэрэглэгдэхэ еһотой.

Залуушуулые хүмүүжүүлхэ туршаа шухала зорилгонууд хадаа комсомольско организациннуудта ехэхэнээр туһалхые ба тэдэнние хүтэлбэрилхэ ябадалаа саашаань һайжаруулхые партийна организациннуудһаа эринэ. Комсомольско организациннуудай хүсэнинь —партийна хүтэлбэридэ юм. Нютагуудтахи хүтэлбэрилхы партийна организациннууд хадаа съездэ комсомольско организациннуудай бэлэдхэлые тоолойлхо, тэдэнэй ажал-ябуулгые өөр бүри ударидаха, залуушуулай политическэ гэгээрэлэй шанарые дээшэлүүлгэдэ эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ гэжэ үрэлалганшай. Парти-йна организациннуудай зүгһөөр бүрнин ба тодорхой хүтэлбэрилгэ гэшэ комсомольско худэлмэриилэхэ шэнэ амжалтануудыг хүүр болоно.

Советскэ залуушуулай ... вистскэ партида хизаа... үнэн сэхэ ба ургажа ябаа ... тухай тэрэнэй саг үргэлжэ ... эдэл ороллогые ... ВЛКСМ-эй ЦК-гэй XVII ... хабаатагшад нүхэр Сталинта ... бэшэнэ: «ВЛКСМ өөрынгө... хы амжалтануудаар ком... ческэ партида, нүхэр Сталинай, эсэгэн еһоной анхаралдолгодо үлгатай!». Бүхы комсомолецууд болон комсомолецууд ... наһанай бодолые харуулха ... пленумэй хабаадагшад ... комсомолецууд болон залуушуулай шэнэ баатаршалгануудыг ... наука, техникэ, ... шудалалгада туйлаһан шэнэ ... танууд ... ристическэр хүмүүжүүлэ... комсомольско организациннуудай ... дэлмэриин саашаань ... агуу-ехэ Эхэ ороноо ... ха гэжэ нүхэр Сталинние ... han байна юм. Тэдэнэр ... систско-ленинскэ наукые ... сашагүйгөөр шудалха, ... торхи политическэ гэгээрэлэй ... жаруулха, һурагша ... идейно-политическэ хүмүүжэлдэлмэриие шангадахаа ... үгэһэн байна. Мүнөө ... өөнөөндэ байна!

ВЛКСМ-эй съездэ ... лаар комсомолой бүхы ... хадаа большевистскэ партиие ... руулан, агуу-ехэ вождь ... ша нүхэр Сталинние тойрон ... ветскэ залуушуулые ... гаргаар жагсаалгада зорилгоо ... байһаньдань ажаг һэжэг ... Партийн ударидажа ... комсомол болбол коммунистуулагшадай түрүүшын ... ябаха байна.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ЖЭЛЫЕ АМЖАЛТАТАЙГААР ҮНГЭРГЭХЭ

Социалистическэ Ажалай Герой нойн хүтэлбэрилдэг бригада

Социалистическэ Ажалай Герой Цыдып Бубеевэй хүтэлбэрилдэг [illegible] бригада Баргажанай МТС-тэ харьяата Калининай нэрэмжэтэ [illegible] поли дээрэ хүдэлмэрилдэг юм. Тиихэ зуураа, энэ бригада [illegible] ойн баярай үндэр ургаса хуряаха, трактурна хүдэлмэринүүдэй түсэбые болгоорhоо урид үлүүлэн дүүргэхэ гэhэн социалистическэ үлгэнуудые абаа hэн.

Социалистическэ Ажалай Герой Цыдып Бубеевэй хүтэлбэрилдэг бригада хабарай тариялые агротехническэ богонихон болзор соо, шанартайгаар үнгэргэhэн байгаа. 500 гектар тариха аад, [illegible] тариhан байха юм. Хабарай алдуурилые эрхим шанартар үнгэргэhэнэйнь ашаар, тус бригадын участок дээрэ зунай [illegible] буртаг үбhэн ургаагүй hэн. Мүнөө нухэр Бубеевэй [illegible] бригадын трактористнуудай эллүүрилhэн участок дээрэ [illegible]йнерка Думлажан Намдакова гектар бүрhөө 23—28 центнертэр ургаса хуряажа байна.

Бригадын трактористнуудай жэлайнгээ түсэбые бүхы хүдэлмэринүүдэй дүүргэhэн байха юм. Тэрээнтэй хамта, олохон килограмм [illegible] эрхилаа.

Тиихэ, дурсагдагша бригада социалистическэ мүрысөөндэ МТС соо[illegible], дирекци ба партийна организацийн дамжуулгын Улаан туг[illegible]ор баринхай.

Д. Цыренов.

Мүрысөө үүсхэгшэ Михаил Ковалевскийн амжалта

[illegible] хуряахын урда тээ Се[illegible] МТС-эй солото комбайне[illegible] Ковалевский сезон соо [illegible] комбайнаар 800 гек[illegible] хуряаха гэhэн үлгэ[illegible] республикын бүхы комбайн[illegible]ые социалистическэ мүрысөө[illegible] hэн. Тэрэнь манай га[illegible]дуудаhан дээрэ толилогдо[illegible]. Мүнөө мүрысөө үүсхэгшэ Ковалевскийн абаhан [illegible] ямараар дүүргэhьень шалгаhан үгэдээ хүсэд хуряаhа.

[illegible] оной октябриин 20-ой [illegible], нухэр Ковалевский 813 [illegible] тариа эрхим шанартайгаар [illegible] байха юм. Тиигэжэ энэ [illegible] хуряаhан талмайhаа 3500 [illegible] эрхим шанартай тариа [illegible] Хуряагдаhан уеэ удэр бүхи [illegible]хэгэр 17—20 гектар тариа [illegible] байгаа. Зарим үдэрнүүдэ[illegible] үйлдэбэриин бүтээсэ 32 [illegible] болодог байха юм.

[illegible] бүтээсэ түйлахатаяа хам[illegible]гэр Ковалевский үнэтэ горю[illegible]даг байха юм. Дүүрэн бө[illegible] мэдээгээр, 700 килограмм горючи арбилаад байна.

Ялгаад иимэ үндэр бүтээсэ түйлдаг юм гэхэдэ, түбхын түрүүндэ, хүдэлмэриин үдэрые зүбөөр хэрэгтэдэг, комбайнын хойноhоо техническэ харууhа хэхэ гуримые нарин чиглаар сахидаг байха юм. Ковалевскийн комбайнова агрегат үглеегүүр үүрэй сайхатай хамтэ, хүдэлмэридөө гараад, удэшын харанхы болотор тариа хададаг байна. Хүдэлмэриин hүүлээр комбайнын хойноhоо техническэ харууhа хэжэ, бүхы дутуу дуундануудыень усалхадаг байха юм. Горючи, үнэн болои тоhодохе зүйлнүүдээ эрэгэлhэн хойшо бэлэдхэгдэ, хүдэлмэриин үедэ минуташье hаатадаггүй байна.

Имагтал өөрынгөө ажалда инаг дуратайгаар хандажа, Зхэ орондоо элбэг өөн талха тариа үгэхын түлөө эрмэлзэhэнэй ашаар, Михаил Ковалевский өөрынгөө абаhан үлгые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэд, тэрэн тухайгаа республикын бүхы комбайнернүүдэ омогтойгоор мэдэгдэбэ гэшэ.

Г. Сабжаев.

Хартаабха тушаалгые хангалтагүйгөөр ябуулна

[illegible]ой үргаса өлөө-хоолой үнэ[illegible]тураануудай нэгэниинь юм. [illegible] колхоз бүхэн Эхэ орон[illegible] культураануудые өлбэг [illegible] үгэхын түлөө ороондохо [illegible].

[illegible], Курумканай аймагай [illegible] колхозууд огородой культура[illegible], ялангаяа хартаабха ту[illegible] хангалтагүйгөөр ябуулжа. [illegible] урда үритэй зээлитэй [illegible] байха юм. «Октябрь» кол[illegible] хартаабха тушаалгые ялангаяа [illegible]ааалдуулжа байна. Ушарынь [illegible] тус колхоз гүрэндэ хартаабха [illegible] түсэбөө болзорhоо урид [illegible] түлөө ороондоогүй, харин [illegible] хайша хэрэгээр хандаhан байха юм. Гүрэндэ эрхим шанартай хартаабха тушаахын орондо, өнэ колхозойхид бэлэдхэлэй пунктнуудта муу шанартай ашаануудые абаашажа, саг ургэлжэ голуулна. Жэшээлхэдэ, октябриин эхеэр Могойтын бэлэдхэлэй пунктда 8 центнер хартаабха абаашаад, тэрэнэйнгээ 150 килограммыень голуулhан байха юм. Тэрэнэй удаа тээ аблашаhан хартаабхынгаа гурбашайнь нэгые баhа голуулаа hэн.

Энэ мэтэн харюусалгагүй ябадалай гараhан дээрэhээ тус колхоз хартаабха тушаахэ түсэбөө хахадлаха ялгаашьедүй байнаар.

О. Будаев.

Хэмжээ абгхаар болоо

[illegible]эй Министрнүүдэй Сове[illegible] ВКП(б)-гэй ЦК-гэй 1946 [illegible] сентябриин 19 тогтоолой га[illegible] юер жэл боложо байна.

[illegible] Сэлэнгын аймагай Там[illegible]ной «Социализм» колхозой [illegible]лагшэд нинтын алуу [illegible] түүн баруун тээшээнь най[illegible], артелийн Уставые өбдэх[illegible]дые үшөөл гаргаhаар [illegible]дэ, тус колхозой түрүү[illegible] нүхэр Санжапов байгша [illegible] нарын турша соо хамтын [illegible] зүбшөөлгүйгөөр 4 үнеэ. [illegible] ямаа газаа тээшэнь ху[illegible]рилhан байха юм. Үгы [illegible], худалдаhан, ардалдаhыень [illegible]нь хамталхаха аяар 181 [illegible] өөртө бодо мал гаргашалаг[illegible] байна.

[illegible]лэн 12 морин, 2 гахай. [illegible]лой хони ямаад өнэ мэтээр [illegible]лагаа. Эгэл нимэнүүд [illegible]наhаа тус колхоз алуу мал [illegible]лыхэ гүрэнэй түсэбые дүүр[illegible]дэмгүй.

[illegible] малажалай продукт ту[illegible] дүүргээгүй байжа, тус [illegible] хүтэлбэрилэгшэд продук[illegible] тиимэнь үритэй зан[illegible]. Жэшээлхэдэ, июлиин 1 [illegible] 17 килограмм тоhо, 600 [illegible] литр hү ерэhэн ошоhон хү[illegible] худалдаhан байна.

[illegible] худалдагдаhан продуктнуу[illegible] мүнгэн хүсэд ороогүй, эсэг[illegible] 2480 гуноорит үритэй [illegible]. Тэрэнтэй хамта колхозни[illegible] 42.233 гуноорит үлү[illegible]тэй. Энэ ехэ зөөөлөө колхозой кассада оруулхын хойноhоо колхозой правлени анхарал хандуулнагүй. Тиимэhээ үшэн сэхээр ажалладаг колхозчинууд ажалта үүсгөөө мүнгэ абалгаггүй, хамтын зөөридэ гарза хэдэг, зарим колхозчинууд тэдэнэй үзүүлэн дээрэ hуужа байдаг гэшэ. Жэшээль колхозчинууд Б. Данзарова, Д. Дылгырова гэгшэд хамта 8000 гаран гуноорит колхозо үритэй аад, мүнөө хүрэтэрөө түлэнэгүй.

Гадна, колхозой газарые колхозник бэшэ хүнүүд эзлэжэ байдаг. Тодорхойлбол, моционой ажахын таhагай худэлмэрэшэд Л. Шишмарев, П. Шишмарев ба бусад дүрбэн хүнүүд колхозой газар дээрэ огород тарижа, үбhэ сабшажа байдаг юм.

Шалгалта хийлгэлтын хэгдэлэггүй дээрэhээ иимэ байдал тохеолдоно. Энэ жэлэй гараhаар ороhоо 1 шалгалта хэгдэлэн байгаа. Тиимэhээ нухэр Санжапов мүнөө хүрэтэрөө колхозой зөөриие наймаалhан, хорого ябадалда үргэлжэлhөөр заншаа. Тариа тушаалгые хожомдуулжа байбашье августын 23-да нухэр Чыцеповтэ (МВД-гэй сотрудник) центнер шэнэнсэ комбайнын бункер соohоо абажа хуталаа.

Санжапов шэнэ нинтын зөөриг зорогоороо огоhон хорого отэгэлдүүлые дары зайлуулжа, колхозо[illegible] ба колхозчинуудта шанга шалгалтай болгохын түлөө эрид хамжэнүүдые абахаар болоо.

Н. Мункоев.

АЙМАГУУДАЙ МҮРЫСӨӨН

Тариа хуряалга ба тамарай пар хахалалгын ябаса тухай

БМАССР-эй хүлөө ажахын Министерствын мэдээн

1948 оной октябриин 20.

Аймагуудай нэрэмжэ	Аймагуудай нэрэмжэ	Тариа хуряалга (процентээр)	Намарай пар хахалалга (процентэр)
1.	Түнхэнэй	100,0	98,8
2.	Кударын	100,0	98,2
3.	Бичурын	100,0	95,8
4.	Тарбагатайн	100,0	88,6
5.	Байкало-Кударын	100,0	69,4
6.	Селэнгын	100,0	67,2
7.	Закаменай	100,0	62,3
8.	Кяхтын	100,0	59,5
9.	Хэжэнгын	100,0	55,2
10.	Курумканай	100,0	50,5
11.	Яруунын	100,0	12,6
12.	Мухаршэбэрэй	99,9	58,5
13.	Эдэлын	99,9	38,3
14.	Хоринин	99,1	60,3
15.	Заиграйн	99,1	59,9
16.	Кабанскын	99,0	80,9
17.	Торинин	99,0	41,6
18.	Баргажанай	98,8	51,3
19.	Иволгын	98,4	76,1
20.	Прибайкальска	97,2	53,7

Студентнэрэй туhа амжа

Тариа тушаалгын түсэбые дүүргэхын тулада үнгэргэдэhан арбан хоног соо зооветинститутдай комсомольско организацийн үүсхэлөөр 3 субботник эмхидхэгдэhэн байгаа. Энэ субботникто 180 студентнэр хабаадалсажа, баржаhаа 109 тонно тариа буулгаhан ба 54 тонно тариа вагондо ашаhан байна.

К. Васильев.

ҮДЭЖЭ БАЙГАА АДУУ МАЛАА ТОБИР ТАРГАНААР ҮБЭЛЖҮҮЛЭЕ!

★ ★

Үбэлжэлгые эрхимээр угтахань

Ашаантын сомоной колхозууд алуу малай тоо толгойе олошоруулха, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар Хоринин аймаг соо түрүү hүүри эзэлэнхэй. Энэ сомоной «III Интернационалэй», «Дружба», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэhэн байха юм. Тэрэшэлэн эдэ колхозуудтай хэргэлhэн Шмидтын, Чапаевай нэрэмжэтэ артельнууд гүрэнэй түсэбые дүүргүүтэйхэн байна.

Дээрэ дурсагдагша колхозуудай малажалай продуктнуудые тушаалгаар гүрэнтээ болгоhоо урид тоосоhон байха юм. Мүнөө өлэнэр кяхтынхидай үрялые халуунаар дамжэд, үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые эршэмтэйгөөр ябуулжа байна.

Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз үшөө сентябрь соо hүнэй-товарна фермын ба ОТФ-гэй хоер отарыг бэйрануудые заhабарилжа дүүргэ hэн. Хонинай-товарна фермын нэгэ отара шэнэ байраар хангагдаа. Тэрэшэлэн үбэлэй үедэ бараан хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэhэн байна.

Иингэжэ түрүү сомоной колхозуудай үбэлжэлые эрхим бэлэдхэлтэйгөөр угтаад, амжалтануудаа улам арбидхахань.

Зүгөөр, Хоринин аймагай олохон колхозууд үбэлжэлгэдэ хангалтагүйгөөр бэлэдхэжэ байха юм. Үдын сомоной колхозууд энэ шухала худалмэрийе илангала мүүгаар ябуулна. Кировэй нэрэмжэтэ колхозые абаад үзэхэдэ тэндэ малайнь байра байдалнууд hандаржа эбдэршэнхэй Гэбашье, мүнөө хүрэтэр тэрэниие заhабарилха тушаал хэншье оролдоногүй. Энэ колхоз малай тэжээл багаар бэлэхэhэн мүртөө, сабшаhан үбhөөс hүрилөөшьедүй байха юм.

Үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлээр гэргэжэ ябаhан колхозууд Ашангын түрүү артельнуудhаа үльгэр жэшээ абажа. Алуу малаа алтар тарганаар ороруулха тушаа шухала анхаралаа хандуулха ehотой.

Г. Раднаев.

Малшадай мүрысөөн эршэдэбэ

Алуу малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхые үрялhан кяхтынхидай жэшээгөөр, Хэжэнгын аймагай малажалай худалмэрилэгшэд бүхэреспубликанска социалистическэ мүрысөөндэ эршэмтэйгөөр оролсоhон байна. Тиимэ, түрүү колхозуудай малшад абаhан үлгэнуудаа үнэн хэрэг дээрэ бэелүүлжэ эхилээ.

Тельманэй, Чесанын сомоной Сталинай, Дунда-Худанай сомоной Ворошиловэй нэрэмжэтэ колхозуудай фермэнүүд малай байранууудай эзhабарилгые саг соонь эхилhэн байна. Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү малшад Кимаева, Булажапова, Чесанын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой малшад Цыренов, Шабанов ба бусад өөhэдынгөө даажа абаhан малые намарай бэлэнэрэ дээрэ таргалуулжа, хүсэ шадалыень шилээдгүй нэмэгөө. Мүнөө дурсагдагша малшад үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй худалмэринүүдэ эдэбхитэйгөөр хабаадалсажа байна.

Доодо-Худанай сомоной Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой малшад кяхтынхидай үрялда харюу болгон бодото ялгаануудые абаhан байха юм. Тиин, МТФ ба ОТФ-гэйнь худалмэрилэгшэд энэ ялгаануудые үнэн хэрэг дээрэ бэелүүлжэ байна.

Үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые богонихон болзор соо, эрхим шанартайгаар үнгэргэхын түлөө колхозно малшадай дундахи социалистическэ мүрысөөн улам эршэдэбэ.

Д. Доржиев.

Дэмы байhаар дээрээ ортохонь

Заиграйн аймагай Димитровэй нэрэмжэтэ колхоз жэлhээ жэлдэ алуу малаа хороожо, малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтые заhалгуулдаг байха юм. Энэ юун үзэрэhээ болодог юм гэхэдэ, аймагтал малай байдал харууhалай хангалтагүйhөө болоно. Ялангаяа үбэлэй үедэ малынь олоор гарзалдаг байна. Ушарынь үбэлжэлгэдэ муугаар бэлэдхэдэг байха юм.

Энэ жэлдэ тус колхоз урлыгаа алдуунуудые баhа дахяад дабтахаар hэтэжэ байна. Мүнөө хүрэтэр малай байрануудай заhабарилга эхилээдүй. Эбэртэ бодо мал ба хони ямаадайнь байрануудhаа hандаржа эдаршанхай.

Өндэхи нэгэнье ферма малай байра доторхи наг шэбхые сэбэрлэгүй, мүн дезинфекци хэгүй байха юм. Правленийн түрүүлэгшэ Никитин түрүүтэйгөөр колхозой хүтэлбэрилэгшэд малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй худалмэринүүдые эхилhэ болзорые ямар нэгэн шалгаг барзад, хойшолуулжал байдаг. Теэд, Заиграйн аймагай хүтэлбэрилхы эмхидургаануудэ энэ колхозой байдалые hайжаруулхыг түлөө бодото анхаралаа табилаггүй, хүтэлбэрилэгшэдhөөнь шанга эрилтэ хэдэггүй байха юм.

А. Атутов.

Малай байранууд заhабарилагдана

1948—1949 онуудта алуу малай үбэлжэлгые гарзагүйгөөр үнгэргэхын түлөө кяхтынхидай үрялаар бүхэреспубликанска социалистическэ мүрысөөндэ оролсоhон Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд малай байрануудые урин дулаанаар заhабарилжа байна.

Колхозой правлени ба партийна организаци үбэлжэлгые саг соонь үнгэргэхэ тухай шухала хэмжэнүүдые хараалаад, тэрэнээ бэелүүлжэ байха юм. Колхозой ферма, гүүртэ бүхэнэй худалмэрилэгшэд кяхтынхидай хандалгада харюу болгон шэнэ үлгэнуудые абаhан. Мүнөө тэдэнэр хэлэhэн үгэсэ хэрэг дээрэ бэелүүлжэ байна.

hаяхан эндэ 200 толгой хурьганай багтаха байра урилгажа, шэнэ газарта табигдаа. Мүн малай байрануудые заhабарилхын түлөө эмхидхэгдэhэн барилгашадай түсгаар бригада худалмэрее эршэмтэйгөөр ябуулжа байнхай. Фермэнүүдэй худалмэрилэгшэд малай байра доторхи шэбхэ гаргаха мэтэн худалмэринүүдтэ эдэбхитэйгөөр хабаадалсанад.

Р. Баяндуев.

Уялгануудга дүүргэжэ байна

Кяхтынхидай үрялаар малшадай бүхэреспубликанска социалистическэ мүрысөөндэ оролсоhон Иволгын аймагай «XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд абаhан ялгануудаа үнэн хэрэг дээрэ дүүргэжэ байна. Эндэхи фермэнүүдэй малай байранууудай доторхи наг шэбхэ сэбэрлэгдэhэн, дезинфекци хэгдэhэн байха юм. Тугалай ба үнээнэй байранууд хоер удаа сагаадагдаа.

Тэрэшэлэн XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозло малай байрануудые заhабарилха тусгаар бригада эмхидхэгдээд, эршэмтэйгөөр худалмэрилжэ байна. hалхан хониной ба хурьганай шэнэ байрануud баригдажа дүүргэгдэбэ. Мүн тугалай хуушан байрые hэльбэн заhабарилаа.

«Красный октябрь» колхоз 1948—49 онуудай алуу малай үбэлжэлгые эрхим бэлэдхэлтэйгөөр угтахабди гэжэ мэдүүлhэн юм. Мүнөө энэ колхозой фермэнүүд малай байранууые hайнаар заhабарилжа байнхай.

Л. Бондаренко.

Уялгануудга дүүргэжэ байна

Кяхтынхидай үрялаар малшадай бүхэреспубликанска социалистическэ мүрысөөндэ оролсоhон Иволгын аймагай «XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд абаhан ялгануудаа үнэн хэрэг дээрэ дүүргэжэ байна. Эндэхи фермэнүүдэй малай байранууудай доторхи наг шэбхэ сэбэрлэгдэhэн, дезинфекци хэгдэhэн байха юм. Тугалай ба үнээнэй байранууд хоер удаа сагаадагдаа.

Тэрэшэлэн XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозло малай байрануудые заhабарилха тусгаар бригада эмхидхэгдээд, эршэмтэйгөөр худалмэрилжэ байна. hалхан хониной ба хурьганай шэнэ байрануud баригдажа дүүргэгдэбэ. Мүн тугалай хуушан байрые hэльбэн заhабарилаа.

«Красный октябрь» колхоз 1948—49 онуудай алуу малай үбэлжэлгые эрхим бэлэдхэлтэйгөөр угтахабди гэжэ мэдүүлhэн юм. Мүнөө энэ колхозой фермэнүүд малай байранууые hайнаар заhабарилжа байнхай.

Л. Бондаренко.

Курумканай аймпотребсоюз тариа хуряалгын үедэ 13 нүүдэл наймаа нүүдые эмхидхэжэ хэдэн зуу мянган түхэригэй эд барая колхозчинуудта худалдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аймпотребсоюзай нүүдэл наймаан Социалистическэ Ажалай Герой нухэр Бубеевэй бригадда эд бараа худалдажа байhаниинь харуулагдана.

Э. Зеккийн фото.

КОЛХОЗОЙ НАМАР

• •

ОЧЕРК

* * *

—Ялгаа удаан боложо ерэбэш,— гэжэ асууhаншье, эмэлhэншье бэшээр бригадир Эрдынеев газетэнүүдые асардаг хүндэ хандана. Тэрэнь тэргэhээ бууха зуураа:

—Шухала хэрэгтэй болоо гүб? гэнэ.

—Өөрынгөөршин юушье хүүлхэ hэмбиб. Газетэнүүдээ үгэ, гэжэ бригадирынь хэлэхэд, тэрэ хүнhөө газетэнүүдые абана. Тиигээд, трактурна молотилкын хүдэлмэрилжэ байhан газаар тээшэ ошохо зуураа, нарэнай орохо дүтэлhэншье hаань газетэ харана.

Эгээл энэ үедэ правленийн түрүүлэгшэ нухэр Р. С. Бубеев Эрдынеевэй хажуула хазаар мореор хуряжэ ерэбэ. Худалмэриин халуун үедэ бригадирайнгаа гапсарааа газетэ уншажа hуухадань ехэтэ гайхажа, «Ямар hэнин болооб?» гэжэ асууна.

— Радна Сагалаевич, мориниhоо буугты даа. Энэ Сандан Танхаев гэшэмнай ямар олон болото боогоо гэшэб 20260.

—Хүрөөл хубуун байна. Манай Баргажанда тиимэ хүнүүд баhал [illegible] болохо ehотой,—гэжэ нухэр Губсев хэлэнэ.

Социалистическэ ажалай өдэ хоер ойнуудэ энэ hуужа, пилэ[illegible] аад хөөрэлдэбэ. Нарашье ороhоо. Поли дээрэ ажаллаhан колхозчинуудэ дуу дуулалдаhаар стан[illegible]шэ дүтэлнэд. Тэдэнэй нэгэ бүлэг түрүүлэгшэ бригадир хоерой хажуудэ ерэнэ.

—Зай, Дарима, хэды болото мүнөөдэр боожорхибоо?—гэжэ Бубеев нэгэ залуушаг басаганда хандана.

—500 болото.

—Багал болоод байнал даа. Сандан Танхаев 20260 болото боогоо...

—Дуулаад ябанаб.

—Хаанаhаа? — гэжэ Эрдынеев асууна,—бидэнэр мүнөө hая газетэ абажа уншаад байнабди.

—Бидэнэр баhа газетэ дээрэhээ мэдээд ябанабди.

—Даримамнай Танхаевай дүршэлөөр худалмэрилхэ гэжэ байна,— гээд татар басаган Мария Гельмутдинова бурят хэлээр тоб байса хэлэхэрхинэ.

—Зүб гү, Дарима?—гээд Бубеев асууна.

—Зүб даа. Мүнөө hүнэ 1000 болото боохо түсэбтэйб.

—Зай, тиигэбэл, бидэндэншье суутай хүнүүд бии болохо. Бригадынгаа зоноор хөөрэлдэе. Магад бэшэншье хүнүүд hанаатай байжа болохо, —гэжэ Эрдынеев хэлэнэ. Тиигээд, бултааран станда ошоно.

Энэ удэшэ богонихон суглаан болобо. Сандан Танхаевай амжалтата ажал ба тэрэниие яажа дагаха тухай хөөрэлдэбэ. Ишэжэ, Туцэнэй түрүү хүнэй эрхим ажал Байгал далайн нэгэ эрьеhэ нугөөдэ эрьедэнь суурьатан гаражэ, ажалай шэнэ эдэбэн соробилуулба

* * *

Нэгэшье үлэгүй огторгойдо дүүрэн шарайтай hара тамарин Удэшынгөө сай уужа дүүргэд, hүнидөө худалмэрилхэеэ колхозинууд гарана. Хады суудхэ соо удэ hүнидүй худалмэрилhэн болобошье эсэhэн сусаhанай тэмдэг хэншье харуулнагүй.

«Бархан уула, Бархан уула гэлсиналгэ.

«Байгалхан далайн түшэг юумэ» гэhэн дуун соностопо.

Дарима Буянтуева хажуудаа 6 хүнүүдтэй хамта, бригадирайнгаа заажа үгэhэн участок тээшэ дуу дуулалдаhаар ошоно. Тэдэнэр мүнөө Сандан Танхаевай дүршэлөөр болото боохонь. Энэ хадаа түрүүшын туршалга гээшэ. «20260 болото боожо шадахал байхат», — гээд Герой Бубеев тэдэниие удэшөө hэн.

—Зай эхилэе,—гэжэ Дарима хүсэеэ хубаарилhан хойноо хэлээд, түрүүшын боолто хэдэхэн секунда соо боожорхино. hүүлшэншье боболто мүн ээ энээн шэнэ турганөөр боогдоhон байна.

Үглеөнүүрынь hүнийн ажалай үн гарганга болобо. Тиихэдэ Дарима Буянтуева нухэдтэйгөө хам[illegible] олохон болото боohон байгаа hэн.

Энэ амжалта тухай аймагай газетэ мүн ээ тодоор бэшээ. Тэрэниие Дарима Буянтуева уншаад ингэжэ хэлэ hэн:

—Би энэ амжалтаяа ВЛКСМ-эй 30 жэлэй ойдо зориулнаб.

* * *

Улаанай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоз мүнөө жэлдэ 2046 центнер тариа гүрэндэ тушааха ehотой байгаа. Энэниие саг соонь дүүргэхэнь түлөө колхозчик бүхэн үнэн сэхээр тэмсэжэ байнхай.

—Тариаяайнгаа сабшалгые мүнөө дүүргэбэбди,—гэжэ бригадир Эрдынеев нухэр Р. С. Бубеевтэ сентябриин 24-дэ хэлэбэ. Тиихэдэнь правленийн түрүүлэгшэ нимэ зэбэрэ үгөө hэн:

—Сабшалга дүүрэ. hайн гэшэ. Үшөө хэдэн ехэ хүдэлмэринүүд вэлжэгээ хүлеэжэ байна. Тон түрүүндэ гүрэнтэйгөө сүм тоосохо үлгатайбди. Удаань тургөөр үрэhэ хааха ehотойбди. Эдэниие дүүргэхэнь түлөө бүхы хүсэ шадалаа гаргая.

«Дүүргэхэбди. Дарима Буянтуева, Мария Гельмутдинова, Борбошка Ринчинова ба бусад үдэр ерэха бүри олон болтонуудые бооно. Молотилкамнайшье hайнаар ябана. Дүүргэхэ арга бии,—гэжэ 61 на hатай Ринчин Ванюшкевич Эрдынеев харюусаа бэлэй. Энэ хадаа гапсашье ажалай герой ба үндэ[illegible]hатай хүнэй үгэhэн үлгэ бэшэ, харин бүхы бригадынхэ[illegible] болоно. Тарга тушаалгын дүүргэглэхэ ehотой тон охорхо[illegible] болзорой гаргагдахатай хэмтэ колхозчинууд нимэ лозунгтойгоор ажаллаба.

«Хүн бүхэн секундын түлөө тэмсэхэ ehотой. Тиихэгэйлээ хамта ажалай секунда ба амарха секунда хоерой ажалайхиниень нилээд үүг болгохо»

Тэдэнэй өдэбэн гэбьлгэй ашаар тус колхоз сентябриин 30-да гүрэнтэйгөө тариа тушаалгаар сүм тоосожо шадаа.

* * *

—Түрүүшынгээ уялга Эхэ ороhойнгоо урда дүүргэбди. Иигээд ерэхэ жэлэйнгээ үрэhэ хаажа эхилхэ байнабди. Эрхим hайн шанартай үрэhэн үндэр баян ургасын үнэhэн гэшэ,—гэжэ нухэр Эрдынеев бригадынхидтаа хэлэнэ. Хажуудань байhан партийна организацийн секретарь нухэр Бадмаев үгыень заалгажалуулан нэмэнэ:

—ВКП(б)-гэй Обкомой ба Министрнүүдэй Совет тариа тушаалгын тугэсхэлгын ударна арбан хоноо[illegible] оносохобо. Бидэнэр гүрэнтээ сүм тоосоо хадаа энэ арбан хоногые үрэhэ хурэнгэ хаалгын арбан хоног болгое.

Колхоздохи коммунистнуудые хүтэлбэрилэгшэн эдэ үгэнүүд суглаагшадай халуун hайшаалаар хүлээгдэhэн байна. Тэрэ үдэшэ «Эрхим үрэhэ амбартаа хаая!» гэhэн үряалтай «hайшалхы хуудаhан» колевой станай гэр соо хадагдаа. Тиихэдэ, бригадын комсомолецууд хоорондоо шэнэ мүрысөө эмхидхэе.

Д. ГУНЗЫНОВ.

АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ БАРУУНАЙ ДЕРЖАВАНУУДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭД ЮУНЭЙ ТУХАЙ АНИРГҮЙ ҺУУЛДААБ

ПАРИЖ, октябриин 19. (ТАСС-эй спецкорр). Мүнөө үдэшын заседани дээрэ Аюулгүйн Совет берлинска асуудал гэдэгые хаража үзэлгэлэ дахин бусажа ерэбэ. Берлинэй ба баруун зононуудай хоорондохи коммуникацинууд дээрэхи хизаарлалганууд шэнжэ шанар тухай, мүн августын 30-да Москвада зүбшэгдэжэ дүрбэн главнокомандалагшадта үгтэһэн директивуудэй дүүргэлтэдэ һааг хэһэн шалгалгаанууд тухай өөһэдынгөө үүсхэжэ табиһан асуудалнуудта США-гэй, Великобританиин ба Франциин түлөөлөгшэд харюунуудые үгэбэ. Берлинэй ба Германие эзэмдэлтын баруун зононуудай хоорондохи түмэр харгынууд, автострадууд, үһан ба агаарай замууд дээрэ ашаа шэрэлгые болон пассажирнуудай ябалгые хинаха болон заларуулха ямаршье гуримуud 1945 оной эхиннээ хойшо байгаагүй хэбэртэйгөөр, тиин тэрэ хиналтые советскэ сэрэгэй засагууд ородоо 1948 оной хабарһаа эхилээд тогтооһон хабэртэйгөөр баруунай державануудай түлөөлөгшэд тус хэрэгые харуулха һэдэлгэнүүдые гаргаба.

Американска, британска ба французска түлөөлөгшэдэй тэрэ мэдүүлгэнь үнэн байдалда таарахагүй байна. США, Англи ба Франциин эзэмдэлгын засагуудай хэрэгсэлнүүдые хангахын тулада советскэ сэрэгэй засагууд болбол 1945 ондо эзэмдэлгын советскэ зонын территори дээшүүр гарадаг тодорхой харгы шугамуудаар Берлин ба баруун зононуудай хоорондо поезднуудай, автомобильнуud болон самоледуудай ябахыень зүбшөөһэн байна юм. Берлинэй болон эзэмдэлгын баруун зононуудай хоорондохи коммуникацинууд дээрэ һо гуримые сахиха ба хиналта бэлүүлхэ хэрэгые, тэрэшэлэн советскэ зонын демаркационно шугамуud дээрэ ашаа шэрэлгын хойноһоо ба пассажирнуудай ябалгын хойноһоо хинаха хэрэгые советскэ сэрэгэй засагууд аяар 1945 оноһоо хойшо бэлүүлжэ байһан юм. Аяар 1945 оной июнийн 29-дэ советскэ, американска ба британска командовани хоорондоо зүбшэн хэлсээжэ, тиимэ гуримуud тогтооһон байгаа. Тиихдэ июн гажэ тогтоогдоһон байнаб гэбэл, Германие эзэмдэлгын баруун зононуудтай США ба Англиин сэрэгэй засагуудай холбоо барисаатай байхынь тулада Берлин—Магдебургын түмэр харгы ба мүн Берлин — Магдебургын шоссейнэ харгы советскэ администрациин зүбшөөрэлгэйгөөр үгтэхэ гэжэ тогтоогдоһон байна. Американска ба британска сэрэгүүдые Берлиндэ ороулха хэрэгые хүнгэдхэхын тулада үшөө нэгэ харгы — Галле—Берлинэй харгы саг зуураар, 1945 оной июлийн 7 болотор үгтэһэн байна. «Дээрэ заагдаша бүхы харгынууд дээрэхи сахюул, комендантска албан, заларуулха албэн советскэ сэрэгүүдэр бэлүүлэгдэхэ ehотой» гэжэ тогтоогдоһон байгаа.

Берлинэй ба Германиин баруун зононуудай хоорондохи агаарай харилсаанууд тухай хэлэхэ болоо һаа «агаарай харгы трассануудые сахингүйгөөр, мүн уридшалан мэдүүлгэ хэнгүйгөөр пинДэхэ зүбшөөд эриһэн союзнигуудай эрилтэнүүдые советскэ командовани арсаһан байна» гэжэ 1945 оной июнийн 29-дэ документ догор хэлэгдэнэ. Тиигээд тэрэзнээ гадна, Германие эзэмдэлгын советскэ зонын территори дээшүүр ашаануудые шэрэхэ ба пассажирнуудые зөөхэ ehю дүримүүд тухай Хиналтын Совет ба Координационно Комитет хэдэн олон шиидхэбэринүүдые 1945—46 онуудта гаргаһан байха юм. Жэшээлхэдэ, Берлинние эдеэ-хоолоор ба нүүрһөөр хангаха шиидхэбэрние Хиналтын Совет 1945 оной сентябриин 10-да гаргаа һэн. Советскэ зонын территори дээшүүр Берлиндэ ашаа абаашаха ehо дүримүүд тэрэ шиидхэбэрөөр тогтоогдоһон байна. Тусгаарлабал советскэ зонын территори дээшүүр товбрна поезднуud советскэ сэрэгэй засагуудай химгадалга доро ябаха ehотой гэжэ хараалагдаһан байха юм.

Координационно Комитедэй 1946 оной майн 16-най шиидхэбэри тухай баһа һануулха зэргэтэй. «Дотоодын гол мүрэнүүдээр суднануудай ябаха зүбшөөл үгэхэ ба немецкэ суднануудай командануудта унаншэлгэнүүдые үгэхэ юрэнхы принципнууд» тэрэ шиидхэбэри дотор тодорхойлогдоһон байгаа. Тэрэ шиидхэбэринь ehоор Германидахи советскэ сэрэгэй администрациин транспортна таһагай начальник ба британска сэрэгэй администрациин транспортна таһагай начальник Эльбэ мүрэн дээрэ ба Маттельландканал дээрэ дотоодын үһан замые ашаглаха ябадалые эмхидхэхэ тухай ба ашаглалгын условинууд тухай хэлсээе 1946 оной июлийн 26-да батаһан байха юм. Британска эзэмдэлгын засагуудай хэрэглэжэ байгаа суднануud ба баржануud советскэ сэрэгэй засагуудай талаһаа тусхай шалгалта хэгдэһэнэй һүүлээр лэ, советскэ зонын үһа мүрэнүүдтэ ороо ба тэдэгээдэ дамжан Берлиндэ хүрэхэ эрхэтэй байна гэжэ тус хэлсээгээр хараалагдаһан байгаа. Мүн тэрээн шэнги, советскэ сэрэгэй засагуудай хэрэглэжэ байгаа суднануud ба баржануud британска сэрэгэй засагуудай талаһаа шалгагдаһанайгаа һүүлээр англійска зонын үһа мүрэнүүдтэ ороо шадаха байба.

«Зононуud хоорондын худалдаа-наймаануудай асуудалнуудаар зонын газаа тэй нэгэ удаа гараха ба һөөргөө бусаха пропускнуудые немецкэ гражданска нюурнуудта үгэхэ процедура тухай» 1946 оной октябриин 30-да абтаһан, Хиналтын Соведэй № 43 директивэ дотор зононуud хоорондо немецкэ гражданнууудай ябаха гурим тодорхойлогдоһон байна. Тусгаарлабал, энэ директивэ дотор иигэжэ хэлэгдэһэн байха юм: «Ямар нэгэн тэрахагүй байдал гараа һаань, мүн дээрэ (директивэ дотор) хараалагдаһан условинуудай дүүргэгдэгүй һаэнь, зононуудай командалагшад болбол ямаршье нюур гү, али бүлэг нюурнуудай ерэхэ ошохые өөрөө мэдэжэ болюулха эрэгтэй байха». Тэдэ бүхы шиидхэбэринуудэй ehоор советскэ зоноһоо американска, британска гү, али французска зоно ошохоео түсэһэн хүн тусхай пропуск абаха ба ашаа абажа ябаһанайгаа тухай документнуудтэй байха уялгатай байгаа. Тэдэ документнуудээ шалгалтын-пропускной пункт дээрэ хараулха ehотой байгаа.

Тиимэ болоходо советскэ сэрэгэй засагуud болбол хоер тээшэ—баруун зононуудһаа советскэ зоно ба Берлин тээшэ, мүн һөөргэнь ашаа болон хүнүүдые зөөлгын хойноһоо хинаха ehотой зайлашагүй эрхээе 1945 оноһоо хойшо бэлүүлжэ байгаа гэшэ. Тус эрхээе 3 жэлэй турша соо бэлүүлжэ байхадань, тэрээн дээрэһээ ямар нэгэн бэрхэшээл гү, али ажаг һэжэг гараагүй юм.

Баруун зононуудһаа Берлиндэ, мүн тэндэһээ һөөргэнь ашаа шэрэлгын ба пассажирнуудай ябалгын хойноһоо 1948 он болотор ямаршье хиналта байгаагүй хэбэртэйгээр Аюулгүйн Советдэ харуулха гэжэ США-гэй, Англиин ба Франциин түлөөлөгшэдэй оролдогынь баримтануудта тар зүриллэнэ.

Тиигэжэ хэлэһэнээ заахаанаартье алгүйрхэнгүйгөөр, баруунай державануудай түлөөлөгшэд 1948 оной эхилһонһоо хойшо «Берлинэй ба баруун зононуудай хоорондохи коммуникацинуудта хамааралсан орожо» советскэ засагууд болбол «хэдэн олон хүшэр хүндэ хизаарлалганууудай» эхи табиһан хэбэртэйгөөр энэ хэрэгые харуулые ороолдобо.

Энэ тад буруу үгээ ямар нэгэн аргаар үндэһэтэй болгохын тулада США-гэй түлөөлөгшэ Джессеп гэгшэ Франкфурт ба Берлинэй хоорондо ябадаг американска поездо советскэ инспекторнуудэй ороод, немецкэ пассажирнуудһаа документнуудэ харуулые эриһэн хоер ушарнуud 1948 оной январь ба февральда байгаа гэһэнэ урдаа бариба. Мүн апрелийн 1-дэ советскэ инспекторнууд болбол немецкэ нүүжа ябаһан нэгэ вагонние британска сэрэгэй поездһоо һалгаагаад, гэдэргэнь Берлин тээшэ ябуулаа һэн гэжэ США-гэй түлөөлөгшэ мэдүүлбэ. Тиигээд, 1948 оной январьһаа Германидахи советскэ сэрэгэй засагууд «хэдэн олон хүшэр хүндэ хизаарлалганууые хэжэ» эхилһэнние гэршэлэн ондоо ямаршье баримтануудые США-гэй түлөөлөгшэ Аюулгүйн Советдэ мэдүүлжэ шадаагүй.

Мүн Англиин ба Франциин түлөөлөгшэдшье тэдэ баримтануудые харуулжа шадаагүй.

Теэд, өнөншье ойлгосотой. Юуб гэбэл, ондоо тиимэ ушарнуud байгаашьегүй, зүгөөр Джессеп гэгшэн хэлэһэн баримтануud юун дээрэһээ гараһан байгааб гэхэдэ, дүрбэн главнокомандалагшадай зүбшэжэ тогтооһон аян замай гуримуудые англійска ба американска сэрэгэй засагуудай талаһаа саг үргэлжэ эбдэжэ байһан дээрэһээ гараһан байха юм.

Тиигээд, тогтоогдомол гуримуудые эбдэжэ американска ба британска сэрэгэй поезднуудта ябажа байһан немецкэ пассажирнуудай документнуудые советскэ түлөөлөгшэдэй шалгаһание США-гэй ба Великобританиин түлөөлөгшэдэй мэдүүлһөнэй ehоор «коммуникацинуудта хамааралсаһан ябадал» гэжэ тооложо болохо гэшэ гү? Харин тад һөөргэ, США-гэй делегадай хэлэһэн үльгэр жэшээнүүд болбол Берлин ба баруун зононуудай хоорондохи коммуникацинуud дээрэ тогтоогдоһон ehо журамые будуулигээр эбдэгдэжэ байһаниие лаблан харуулна. Англійска ба американска сэрэгэй поезднуудта ябаха эрхэгүй нюурнуудай тэндэ ябадаг болоһон ушар эзэшэл болошоһон байгаа гэжэ тэдэ бариштануud хэлэнэ. Тэрэ заншал хада, Хиналтын Соведэй № 43 директивые сэб-сэхээр эбдэһөн ябадал байгаа. Тэрэ директивэй ehоор нэгэ зоноһоо нүгөөдэдэнь ошохын тулада немецкэ гражданнууд хадаа зононуud хоорондын нэгэн адли тухэлтэй пропускнуудтай байха ehотой һэн. Гэхэтэй хамта баруун зононуудай немецкэ гражданнууд советскэ зоно руу тиимэ пропускнуудгүйгөөр, олонхи ушарнуудта ороодоо ямаршье документнуудгүйгөөр американска ба англійска сэрэгэй поезднуудта һуулгагдан абаашагдадаг һэн.

Тиигээд эндэ «хэдэн олон хүшэр хүндэ хизаарлалганууд» гэдэг үгэнүүд ямар хабаатай байнаб?

Советскэ зонын демаркационно шугамуud дээрэ ба советскэ зонын территори дээгүүр гарадаг коммуникацинуud дээрэ хиналтые һайжаруулха хэдэ-хэдэн нэмэлтэ хэмжээнүud баруун зононуудта мүнгэнэй сепаратна реформо үнгэргэхын урда тээ, 1948 оной апрелийн 1-нэй урда тээ абтаһан байгаа. Тиигээд хиналтын талаар нэмэлтэ хэдэхэдэн эдэ хэмжээнүud юун дээрэһээ абтаһан байгаа гээшэб? 1947 оноһоо эхилээд США, Англи ба Франци болбол Германие бутаргаха сепаратна хэмжээнүудые үргэнөөр ябуулгаха сахэ дамжан ороо, Ялтинска ба Потсдамска конференцинүүдэй шиидхэбэринүудые, тэрэшэлэн Германидахи хиналтын механизм тухай хэлсээе бүдүүлигээр эбдэдэг болоо һэн.

Энээнтэй дашарамдан эзэмдэлгын советскэ территори дээгүүр ашаа шэрэхэ ба хүнэй ябаха тухай 1945—46 оноһоо хойшо байһан гуримуудые олоор эбдэдэг ушарнуud эхилһэн байна. 1947 оной һүүлдэ ба 1948 оной нэгдэхи квартал соо гуримуудые эбдэдэг ушар илангаяа олошорһон байгаа. Советскэ зонодо хүзэлмэри ба талха олохобди гэжэ найдаһан хүнүүдэй баруун зононуудһаа советскэ зоно руу демаркационно шугамые дабажа, ородог ушарнуud эрид олошороо һэн. Хилэ шадарай полициин тоо мэдээнэй ehоор 1947 оной декабрьһаа 1948 оной март хүрэтэр Германие эзэмдэлгын американска ба британска зононуудһаа 74 мянган хүн советскэ зонын демаркационно шугамые дабажа ороһон байха юм. Баруун зононуудһаа нимэ олоороо советскэ зоно руу ажаһуугшадай зориһон ушарынь советскэ зонын немецкэ арад зонине нормальнаар хангаха ябадалда аюул тохеолдуулжа болохо байгаа.

Мүн нүгөөдэ талаһаа, зононуудай хоорондо арад зоной ябалсаха гурим тухай дүрбэн талын хэлсээе эбдэжэ, эзэмдэлгын баруунай засагуудай зононуud хоорондын пропускнуудые хиналтагүйгөөр үгэжэ байһан дээрэһээнь советскэ зоно руу хонжоо наймаашад, бандитууд, шпионууд ба бусад хорото этэгэдүүд нэбтэрэн ороод, гэмтэ ябадалнуудые хэдэг, өлдэб хонжоото махинэшинуудые гаргадаг, советскэ зонодохи демократическа байгуулалтые бэхижүүлхэ зорилготой хэмжээ-ябуулганууда эсэргүү хорото хүдэлмэри ябуулдаг байһан юм. Жэшээлхэдэ, американска, британска ба французска эзэмдэлгын зононуудһаа ерэһэн хэдэн бандитска бүлэгүүд ба олон тоото хонжоошод 1948 оной нэгдэхи квартал соо арестовалагдаад сууда үгтэһэн байгаа. Мүрдэлгын үедэ тодорхойлогдоһон байна гэбэл: зарим бандануud британска зонодо байрадаг байгаа. Жэшээлхэдэ, 12 хүнтэй банда пистолет-пулемедуудые, 3 мянган патронуудые ба бусад зэбсэгүүдые бэедээ абажа, Гамбургһаа Вернигероде гэжэ городто ерэ һэн, заримань — американска зонодо байрадаг байгаа. Жэшээлхэдэ Саксони — Ангальтада бариглаһан 10 хүн составтай банда бэедээ буу зэбсэг болон советскэ зонын арад зоной һаналые ходжуулха зорилготой листовкопуудые американска зоноһоо абажа ерэһэн байгаа. —

Советскэ зонын территори дээрэ баруун зононуудһаа ерэһэн 388 бандидууд ородоо январь ба февраль хоерто бариглаһан байна. Бидэнэрые советскэ зонын хилэ хүрэтэр автомашинануud дээрэ асараа юм гэжэ, арестовалагдаһан бандидуудай заримань мэдүүлһэн байгаа. Жэшээлхэдэ, бандитизмын түлөө гурбан удаа арестда ороһон аад, 1948 оной февральда сууда эгдэһэн Ян Маяцик гэгшэ иигэжэ мэдүүлһэн байна: «Бизониде энээнһээ хойшо дээрэмдэлгэ хэхэгүй условитэйгөөр британскэ зонын түрмэһее сулеелэгдэһэн байгааб. Советскэ зоно дотор минии дээрэмдэлгэ хэхые хэншье буруушаалгагүй һэн. Эзэмдэлгын советскэ зонотой хилэ нэгэдэнги райондо англійска машина дээрэ һуужа ерээ һэмэ. Эзэмдэлгын баруун зононуудта өлдэб үнэтэ зүйлнүүдые, өдеэ-хоолые, эд бараае нюусаар ябуулхын тулада советскэ зонын территори руу хуурмаг гү, али буруугаар бэшэгдэһэн зононуud хоорондын пропускнуудтай хадэн зуун хонжоо наймаашад нэбтэрэн ородог байгаа. Энэнь советскэ зонын немецкэ арад зоной һанаае зобоодог байгаа юм.

1948 оной февральда советскэ сэрэгэй засагуудай шалгаад үзэхэдэнь, бүхы шалгагдаһан пропускнуудай 40 процентнь советскэ зонын территори руу орохын тулада хуулиг бусаар үттэһэн, буруу бэшэлгэтэй хуурмаг пропускнуud байгаа гэжэ тодорбо. Баруун Германида ба Берлинэй баруун секторнуудтэ хонжооной хара рыногуud дээрэ зононуud хоорондын пропускнуудые худалдаһан олон тоото бариштануud тодорхойлогдобо.

Британска сэрэгэй губернаторай орлогшо генерал майор Браунджон гэгшэ апрелийн 3-да өөрынгөө интервью дотор иигэжэ мэдүүлэ һэн: «тусхай документнуудтай товарна поезднуудые бариха гэһөн ямар нэгэн зүйл транспорт дээрэ хиналта байгуулха тухай советскэ шэнэ дүримүud соо үгы байнал. Советууд халаа пассажирнуудай документнуудые шалгахые өөриһэн байна. Тиигээд, Германие эзэмдэжэ эхилһэн сагһаа хойшо энэнь шэнэ зүйл болоногүй».

Берлинэй ба баруун зононуудай хоорондохи коммуникацинуудай хоорондохи байдалда хиналтын дүримүудые нэмэһэн үшар советскэ зонын территори дээгүүр ашаа шэрэхэдэ ба хүнүүдэй ябахада бодото дээрээ ямаршье бэрхэшээл тохеолдуулаагүй һэн. Документнүүдээ зохимжотой байнаар бэшэһэн һаа, ашаатай поезднуud ба машинануud ошохо газарта һаадгүйгөөр ошодог байгаа. Зохимжотой пропускнуудые гарта барижа ябаһан пассажирнуud мүн баһа ошохо газартаа һаадгүй хүрэдэг байгаа.

Берлинэй ба баруунай зононуудай хоорондохи коммуникацинуud дээрэ хэгдэһэн ондоо зарим хизаарлалгын хэмжээ-ябуулганууд болбол баруун зононуудта ба Берлинэй баруун секторнуудтэ хэгдэһэн мүнгэнэй сепаратна реформотой дашарамдан хэгдэһэн байха юм.

Советскэ правительствын октябриин 3-най нэто соо США-гэй, Англиин ба Франциин правительствонуудта иигэжэ заагдана: «Германие дүүрэнөөр бутаргаха түсэбэй дүүргэлтые бэлдэхэ зорилготойгоор Германие эзэмдэлгын американска, британска ба французска зононуудта, мүн Берлинэй 3 секторнуудтэ мүнгэнэй сепаратна реформо энэ оной июнь һара соо хэгдэжэ, тусгаар мүнгэн — баруунай «б» марк бии болгогдоо. Гансахан Германие бэшэ, мүн советскэ зонын центртэ байгаа Берлинние мүнгэнэй-финансова талаар тэһэлһэн мүнгэнэй тэрэ сепаратна реформо хэгдэгүй һаань, Берлиндэхи байдал тухай ямаршье асуудал ородоошье гарахагүй һэн. Тиигээд энэ оной июнь һара болотор гэхэ гү, али баруунай гурбан державануудай сепаратна ehоор мүнгэнэй реформо үнгэргэхын урда тээ тиимэ асуудал гарадагшьегүй байгаа.

Иимэ байдал советскэ зонодо немецкэ марка гаргахые зүбшөөхьень тэрээнтэй нэгэн хамта транспортна хизаарлалганууdые хэхьень советскэ командованние баадхаһан байха юм. Тэрэ транспортна хизаарлалганүүдгүйгөөр Германи ба Берлинэй тус тус хубинуудта элдэб валютануудай бии болоод байхада, немецкэ арад зоной интересуудые хамгаалжа, мүн советскэ зонын, илангаяа Берлинэй ажахын нормальна байдалые эмхи журамгүй болохо аюулһаа хамгаалжа шадагдахагүй байгаа. Энэ ямар ушартайб гэбэл, дүрбэн державануудай хэлсээе эбдэһэн ба советскэ зоно болон Берлиндэ ажахын байдалые эмхигүй болгохо аюул байгуулһан мүнгэнэй сепаратна реформо хэрбээ хэгдэгүй һаань, гурбан правительствонуудай шунахай хобдог ябуулганууда эсэргүү хэгдэһэн советскэ правительствын хамгаалалгын, аршалалгын хэмжээ-ябуулга мүн болохо тэдэ транспортна хизаарлалганууд ородоошье хэрэгүй байгаал».

Аюулгүйн Советдэ үгэ хэлэхэдэ баруунай державануудай түлөөлөгшэдэй дурасаагүй баримтануud ба документнуud тиимэ байха юм.

СССР, Англи ба Франциин правительствонуудай хоорондо дооро дурсагдагша хэмжээ-ябуулганууд нэгэн доро үнгэргэгдэхэ юм гэһэн хэлсээн Москвада 1948 оной августын 30-да түйлагдаһан байна гэбэл:

«(А) Берлинэй ба баруун зононуудай хоорондохи хэлхеэ холбоо, транспорт ба худалдаа-наймаанда, тэрэшэлэн Германие эзэмдэлгын советскэ зоно руу ба һөөргэнь ашаа шэрэлгэдэ һүүлэй үедэ тогтоогдоһон хизаарлалганууд болюулагдаха бэлэна;

(Б) советскэ зонын немецкэ марк Берлинэй тон ганса валютань болохо ehотой, харин баруунай «б» марк Берлиндэ ябуулагдахаяа болюулагдаха ehотой».

Гэбэшье, США, Англи ба Франциин түлөөлөгшэд мүнөө болоходо августын 30-да дүрбэн державануудай хоорондо зүбшэн абтаһан энэ шиидхэбэрние арсажа, Берлин ба баруун зононуудай хоорондохи коммуникацинуud дээрэ транспортна хизаарлалганууdые эгээн түргүн болюулха, тэрээнэйгээ һүүлээр лэ Берлиндэ нэгэн янзын валютэ бии болгохо тухай ба Берлин тушаа бусад асуудалнууд түшаа хэлсээе эхилхэ гэһэн баалалта хэнэ

Дүрбэн гүрэнэй августын 30-най хэлсээе гурбан правительствонуудай эбдэжэ байһаниинь юу харуулнаб гэбэл, США, Англи ба Франциин правительствонууд берлинска асуудалые шиидхэхэ хүсэлгүй, энэ хэрэгые али болохоор унжагайруулые ороолдоно гэжэ харуулна. США, Англи ба Франциин правительствонуудай ябуулгаг унжагайралгын ба һаад таталгын тактика юугээр тайлбарилганаб гэбэл, баруун Германида боложо байгаа событинуудһаа дэлхэйн олонинтын ба германска арадай анхаралые холодуулаад туршахын тулада берлинскэ асуудал тушаа шуяа гаргалган тэдээнэ хэрэгтэй болоно. Тиигээд баруун Германида мүнөө үедэ баруун германска гүрэнэй байгуулалта дуурсагдагша хэмжээ-ябуулганууд нэгэн доро үнгэргэгдэхэ юм гэһэн хэлсээн Москвада 1948 оной августын 30-да түйлагдаһан байна гэбэл;

«(А) Берлинэй ба баруун зононуудай хоорондохи хэлхеэ холбоо, транспорт ба худалдаа-наймаанда, тэрэшэлэн Германие эзэмдэлгын советскэ зоно руу ба һөөргэнь ашаа шэрэлгэдэ һүүлэй үедэ тогтоогдоһон хизаарлалганууд болюулагдаха бэлэна;

(Б) советскэ зонын немецкэ марк Берлинэй тон ганса валютань болохо ehотой, харин баруунай «б» марк Берлиндэ ябуулагдахаяа болюулагдаха ehотой».

Гэбэшье, США, Англи ба Франциин түлөөлөгшэд мүнөө болоходо августын 30-да дүрбэн державануудай хоорондо зүбшэн абтаһан энэ шиидхэбэрние арсажа, Берлин ба баруун зононуудай хоорондохи коммуникацинуud дээрэ транспортна хизаарлалганууdые эгээн түргүн болюулха, тэрээнэйгээ һүүлээр лэ Берлиндэ нэгэн янзын валютэ бии болгохо тухай ба Берлин тушаа бусад асуудалнууд түшаа хэлсээе эхилхэ гэһэн баалалта хэнэ

Дүрбэн гүрэнэй августын 30-най хэлсээе гурбан правительствонуудай эбдэжэ байһаниинь юу харуулнаб гэбэл, США, Англи ба Франциин правительствонууд берлинскэ